

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 31

София, срѣда, 30 декемврий

1931 г.

32. заседание

Вторникъ, 29 декемврий 1931 г.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 30 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	601	3. За закрила на земледѣлца-стопанинъ. (Съобщение)	615
Законопроекти:		Изборъ — провѣрка. Докладване избора, произведенъ въ Тетевенската избирателна околия и утвърждение	615
1. За амнистия. (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	601	Дневенъ редъ за следващото заседание	615
2. За допълнение на чл. 35 отъ закона за градскиѣ общини. (Съобщение)	615		

Председателъ: (Звъни) Тѣй като има нужниятъ кворумъ, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аврамовъ Аврамъ, Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бойчиновъ Михайлъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Славейко, Данаиловъ Георги, Дилиновъ Минчо, Димитровъ Василь, Дичевъ Петко, Долбински Димитъръ, Дочевъ Момчо, Драгойски Иванъ, Думановъ д-ръ Никола, Ецовъ Борисъ, Ивановъ Борисъ, Попивановъ Петъръ, Илиевъ Стойко, Каракашевъ Никола, Кемилевъ Никола, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Лѣкарски Иванъ, Ляпчевъ Андрей, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Пастуховъ Кръстю, Пентиевъ Антонъ, х. Петковъ х. Георги, Поповъ Стефанъ, Пулевъ Стамо, Рафаиловъ Филипъ, Рашковъ Христо, Савовъ Сава, Сапунджиевъ Никола, Сарафовъ д-ръ Ангелъ, Свиначаровъ Добри, Статевъ Христо, Стояновъ Георги, Такевъ д-ръ Владимиръ, Ташевъ Димо, Тотевъ Деню, Хайруловъ молла Юсеинъ, Христовъ Трайко, Цановъ Стефанъ, Чернооковъ Георги, Чешмеджиевъ Григоръ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Янакиевъ Василь)

Бюрото е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Йорданъ Качаковъ — 14 дни;
 На г. Филипъ Рафанловъ — 1 день;
 На г. Антонъ Пентиевъ — 2 дена;
 На г. Иванъ Куртсевъ — 1 день;
 На г. д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 2 дена;
 На г. Петко Запряновъ — 5 дни;
 На г. Василь Димитровъ — 5 дни;
 На г. д-ръ Ангелъ Сарафовъ — 10 дни и
 На г. Никола Йотовъ — 3 дни;

Народниятъ представителъ г. Добри Свиначаровъ иска да му бѣде разрешенъ отпускъ 10 дни. Тѣй като досега той се е ползувалъ вече съ 31 день отпускъ по болестъ, то по молбата на народния представителъ Добри Свиначаровъ ще има думата Народното събрание. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на народния представителъ Добри Свиначаровъ отпускъ по

болестъ 10 дни, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: **първо четене законопроекта за амнистия — продължение разискванията.**

И. Русевъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ думата за лично обяснение.

Председателъ: По какъвъ поводъ?

И. Русевъ (д. сг): По поводъ нѣкои речи, които се произнесоха по амнистията.

Х. Родевъ (нац. л): Съгласно правилника, може да се даде думата за лично обяснение въ самото заседание.

И. Русевъ (д. сг): Азъ не бѣхъ тукъ.

Председателъ: И азъ не бѣхъ тукъ. Бихъ Ви помолилъ сега да дадемъ думата на г. Дрънски. Следъ това, като се ориентирамъ какъ стои въпросътъ и ако трѣбва да Ви се даде думата, азъ ще Ви я дамъ.

Има думата по законопроекта за амнистията народниятъ представителъ г. Димитъръ Дрънски.

Д. Дрънски (л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва да направя първата констатация и да отбележа, че всички г. г. оратори, отъ различнитъ групи въ Парламента, които взеха думата по представения законопроектъ за амнистия, изказаха принципно съгласие, че амнистия трѣбва да се даде. Тукъ-тамъ имаше само разногласия по въпроса за обема на тая амнистия: трѣбва ли да бѣде такава, каквато е представена отъ правителството, или трѣбва и следва да бѣде разширена въ една или друга посока, като обеме всички престѣпления, повече или по-малко отъ политически характеръ, за да не остане ни следа отъ политическо престѣпление до 1 януарий 1931 г.

Г. г. народни представители! Моето впечатление е, че разискванията по този законопроект добиха една широта, която намира своето оправдание в сериозността на въпроса, който е повдигнат, но въ известни моменти той добиха един тон, едни настроения, които не се оправдават по никакъв начин от целите, които преследва тая амнистия. Ще забележа още, преди да навляза въ съществуващото на работата, че според мене за защита на своите тези по-сериозни аргументи дадоха представителите на македонската група г. д-ръ Станишев и представителите на широките социалисти г. Григоръ Чешмеджиев. Останалото беше не толкова изясняне на аргументи за тези, колкото едно приповтаряне на факти, едно възкресяване на минало, едно изброяване, бих казал, тъкмо на ония събития, които ние желаем да забравим, върху които желаем да хвърлим було на забрава, върху които народното представителство, следователно цѣлния български народ, желае да даде опрощаване, за да може да се постигнат целите, които законопроектът за амнистията преследва.

Г. г. народни представители! Преди да навляза въ съществуващото на работата, азъ желая да направя една декларация отъ името на групата, къмъ която принадлежа и отъ чието име излизамъ да говоря.

Ние демократите, партизани — каквито никога не сме преставали да бъдемъ — на пълното и толкова полезно за страната омилотворение и примирение, изтъквайки този аргументъ като единствено съществено, заявяваме, че ще гласуваме по принципъ внесенния законопроектъ, защото сме убедени, че чрезъ тази амнистия, която вълнува българското общество отдавна, ще се постигне омилотворението въ нашата страна, като стихнатъ страстите, които се бѣха развихрили така много и се спусне завесата, която ще забуйли виновни миналото, времето на едни граждански братоубийствени размирия, които ни дискредитираха както вътрешно, така и предъ чуждия святъ. (Ръкоплъскания отъ демократите)

Отъ името на нашата група азъ правя тая декларация, защото смѣтамъ, че действително внесенниятъ законопроектъ цели да хвърли вече въ недрата на историята събитията, които вълнуватъ България отъ 1919/1920 г. насамъ, които трѣбва действително да бѣдатъ забравени — не заличени формално чрезъ единъ законъ за амнистия, не премахнати само като факти, юридически послѣдствия които нѣма да се явяватъ, не, какъ да ви кажа, да бѣдатъ разглеждани само като минали факти, но да бѣдатъ заличени въ съзнанието на хората, въ душата на българския народъ, въ сърдцето на българското общество; да се хвърли действително това було на забрава, за да не може тѣзи факти за напредъ да служатъ като елементи на нови дразни, на нови раздражения, да събуждатъ нови умрази и по този начинъ да унищожаватъ всѣка стѣпка за вътрешно омилотворение на страната.

Г. г. народни представители! Повтарямъ да ви кажа, че моето впечатление отъ известни речи, произнесени предъ васъ, бѣ такова, че господата, изнасяйки факти, случили се отъ 8 години насамъ, раздхвайки предъ насъ чувства на нови умрази, раздхвайки спектъра на насилията, които бѣха вършени, изнасяйки на нова смѣтка въ мисълта и въ споменитъ на цѣлото общество едни борби, които не бѣха борби може би на идеи, а бѣха борби повече на безчестие, борби на удари, борби на насилие, приповтаряйки историята на това минало, не идваха да сътрудничатъ за постигането на целите, които преследва тая голѣма и широка, споредъ менъ, амнистия. Ние трѣбваше още сега да хвърлимъ това було, а не да възкресяваме миналото. Защото, позволете ми да бѣда много откровенъ и да ви кажа, г. г. народни представители, че ако въ философията, въ право, се говори често за тая доктрина на каузалностъ, за съществуването на причинна връзка между събитията, азъ бих казалъ, че такава причинна връзка съществува въ много по-голѣмъ размѣръ и въ политическите събития на всѣка държава и респективно и у насъ, както съществува такава и въ другите области на човѣшкия животъ, на човѣшката мисълъ. И затова азъ смѣтамъ, че много правилно законопроектътъ за амнистията съ своя чл. I, точка първа, дава амнистия за всички престѣпни деяния, извършени въ страната, по политически съображения, отъ времето на 1921, 1922, 1923, 1924 и 1925 г. Защото, пакъ повтарямъ, азъ смѣтамъ, че всички тѣзи събития сѣж консеквентни едни следъ други, иматъ своята причинна връзка и затуй не е необходимо и полезно да се спираме на едно отъ тѣхъ, а да пренебрегнемъ друго, да се спираме на трето, а да пренебрегнемъ четвърто. Съвокупността, г. г. народни представители, на тѣзи събития е предложена на насъ да я забравимъ, да я заличимъ, да я

премахнемъ отъ съзнанието, отъ паметта на българския народъ, за да дойдемъ до едно пълно и истинско омилотворяване.

Г-да! Не бѣше нужно да се говори нито за мартирология на минали режими, нито, какъ да кажа, да се изнасятъ панегирици отъ другата страна за тѣзи режими. Не бѣше, споредъ менъ, нужно да се цитуватъ имена на жертви, нито бѣше трѣбно въ този моментъ да се цитуватъ писма на лица, за да се уличаватъ едни или други. Ние или ще вървимъ смѣло, сериозно, съ желание къмъ пѣтя на забравата, къмъ пѣтя на опрощаването, или ще си играемъ на амнистия, ще раздухваме на нова смѣтка страстите и съ тая амнистия да не постигнемъ никакъв резултатъ. (Ръкоплъскания отъ демократите)

Г. г. народни представители! На 12 юлий 1906 г. — това е една дата, която не е свързана съ събития отъ българския политически животъ — въ френската камара бѣ дадена една амнистия за всичките престѣпления, извършени по поводъ голѣмитъ стачки въ нѣкои минни центрове, както и въ Villeneuve St Georges. Тогава министъръ на вътрешните работи бѣше Клемансо. Клемансо съ силата на своята държавна властъ успѣ да сломи всѣкакво комунистическо стачно движение.

А. Неновъ (раб): Все комунизъмъ! И тогава ли?

Д. Дрънски (д): Защото, когато ви виждамъ, не мога да мисля за друго, освенъ за болшеvizъмъ.

А. Неновъ (раб): И когато спите, пакъ сънувате болшеvizъмъ!

Д. Дрънски (д): Тѣзи събития бѣха амнистирани. По поводъ на така внесената амнистия министърътъ на правосъдието въ Франция тогава е казалъ следните, за мене много умни, много добри, отъ голѣмо значение думи, които могатъ евентуално да се приведатъ и при настоящата амнистия у насъ. (Чете) „Не е много хубаво, въ обща теза, да се даватъ много често амнистии, защото амнистията, която премахва престѣпленията и спира действието на законите, може да има за резултатъ, като осигури безнаказаността, да насърчи насилието и безредието. Но макаръ последната амнистия да е отъ скорошна дата, намъ се струва невъзможно да не отбележимъ въ споменитъ на нашата страна, чрезъ единъ законъ за опрощаване, успѣха на републиканците“. Това е единъ фактъ отъ политическия животъ въ Франция. Произведените избори тогава, които дадоха надмощие на републиканците срещу опитите на консерваторите да подбоятъ републиканския режимъ и да сломятъ неговата твърдостъ, този политически фактъ даде основание да се предложи и да се гласува тази амнистия.

Г. г. народни представители! Амнистията, която ние предлагаме, я предлагаме пакъ по силата, бихъ казалъ, на единъ политически фактъ, политически фактъ отъ първа величина въ българската политическа история — народната победа на 21 юний 1931 г. Този политически фактъ, който има историческо значение, защото е отъ първостепенна, както ви казахъ, стойностъ, като прѣвъ въ историята на българския народъ, не можеше, споредъ менъ, да не даде основания да се иска, следъ тая действително народна победа, една амнистия, която да хвърли було на режими отъ миналото, на политически събития, по-право казано, отъ миналото, които народътъ въ своето грамадно мнозинство на 21 юний — не, ако щете на 29 май, когато се образува Народниятъ блокъ — фактически амнистира. И азъ смѣтамъ, че днесъ амнистията е по-скоро едно оформяване на желанието на българския народъ, който даде своето доверие на Народния блокъ на 21 юний. (Ръкоплъскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Това не е върно. Това е гавра съ искането на народа на 21 юний.

Д. Дрънски (д): Казахъ ви отде, г. г. народни представители, че отъ гледище на тезите, които се застъпиха тукъ, споредъ менъ съществена и здраво аргументирана бѣше тази на г. Григоръ Чешмеджиевъ, защото той изнесе съображенията, поради които смѣта, че, ако трѣбва да се даде амнистия, тя трѣбва да бѣде всеобща и пълна. Азъ, по силата на процитираната декларация, заявявамъ отъ името на моите другари, че амнистията, която се дава, постига целта си и че сме съгласни съ този законопроектъ по принципъ. Но азъ мисля, че е необходимо да кажа на г. Чешмеджиевъ, който, за нещастие, сега отсъствува, че неговата аргументация бѣше изъ основа погрѣшна, че това,

което той говори вчера тукъ, се опроверга или е опровергано по-рано, ако мога така да кажа, отъ думитъ на неговия добър другаръ г. Кръстю Пастуховъ. Преди всичко г. Григоръ Чешмеджиевъ каза, че обществото било измамано въ очакванията си да види реализирани обещанията, дадени преди 21 юний за една пълна и безусловна амнистия. Азъ си позволявамъ да опровергая г. Григоръ Чешмеджиевъ, защото Народниятъ блокъ, който се образува на 29 май, действително излезе предъ народа съ една платформа, но въ нея искане за абсолютна, пълна, широка и безусловна амнистия не съществуваша.

С. Димитровъ (раб): Лъжешъ!

Председателъ: (Звъни) Моля, моля!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кой казва лъжешъ? Дайте платформата, за да докажете, че лъже.

С. Димитровъ (раб): На всички събрания, правени отъ Народния блокъ, провеждаше лозунгитъ за пълна и безусловна амнистия и премахване на закона за защита на държавата.

Д. Дрънски (д): (Къмъ С. Димитровъ) Вие сте много низкъ, за да може да ме засегнете.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вие ще млчите и ще слушате, както ние ви слушахме, защото иначе ще си получите наказанието. Васъ ви слушаха всички, когато говорихте. И вие ще слушате сега.

М. Бечевъ (д): Тъ сж съ гаменско възпитание.

Нъкой отъ работниците: А вашето е много хубаво!

Д. Дрънски (д): Много долу стоите, за да ме засегнете. Подлещи — отъ началото докрай. Азъ съ лъжа не съмъ си служилъ никога.

А. Неновъ (раб): Цѣлата ви политика е такава.

Председателъ: (Звъни)

Д. Дрънски (д): Демагогията ви е, която възбужда народа.

Въ нашата платформа, г. г. народни представители, има само едно действително сериозно обещание, сериозно искане — за омиротворяването, за успокояването на нашата страна.

А. Наумовъ (раб): А вашитъ агитации?

Д. Дрънски (д): Агитации въ това отношение, въ повече отъ туй, което ви казахъ, не сж правени, защото ние, демократитъ, а сжщо и другитъ партии отъ Народния блокъ, нѣмаме тази система на демагогства, убийства и садизъмъ, какъто имате вие. И щомъ това е така, позволете ни да се различаваме.

А. Неновъ (раб): Надминахте сговориститъ по садизъмъ.

Д. Дрънски (д): На 21 юний, безспорно, се постигна една народна победа. — „Ерата на граждански размирици, изключена ли е или не?“ — пита г. Григоръ Чешмеджиевъ. Ако иска отговоръ, ще му кажа: не е, до този моментъ не е. Ерата на граждански размирици бихъ желалъ да бѣде приключена, както се казва по-нататкъ въ цитата. Но докато нашитъ приятели отъ лѣво сж тукъ, азъ съмъ убеденъ, че тая ера нѣма да бѣде приключена, защото задачата на тия хора, по диктовка отъ вънъ, е да предизвикватъ не всѣки день, а ежечасно и безъ всѣкаквъ поводъ граждански размирици. Какъ бихте могли вие да намѣрите едно успокоение на тая страна, когато тия тукъ (Сочи работницитъ) само тая целъ преследватъ: постигане на една задача, на една платформа, която имъ е изпратени отъ Сталинъ, отъ Москва?

Г-да! На 10 декемврий 1925 г. г. Кръстю Пастуховъ, единъ отъ водачитъ на Широкоосоциалистическата партия, до поводъ на амнистията, която тогава бѣ предложена, е казалъ следнитъ думи: (Чете) „Вие знаете, че азъ никога не съмъ билъ на страната на болшевишкитъ поплъзновения“.

Нъкой отъ работниците: Халалъ да ви е!

Д. Дрънски (д): „Винаги съмъ се оплъчавалъ противъ болшевиизма, противъ конспирацията и нито за моментъ не сж намирали у насъ оправдание конспиративнитъ актове, каквито и да сж били действията на правителството“.

Нъкой отъ работниците: Той е деветоюнецъ.

Д. Дрънски (д): „Последнитъ сж могли да бждатъ таксувани като насилнически, но въ всѣки случай съ насилието и терора на правителството никога не сме искали да оправдаемъ тероризма и конспиративнитъ акции на болшевицитъ въ България. Винаги сме поддържали, че тѣ се развиватъ независимо отъ политиката на правителството къмъ тѣхъ, независимо отъ бѣлия тероръ, упражняванъ къмъ тѣхъ. И азъ се лаская отъ надеждата, че тия групи, които даваха кредитъ на болшевиизма, поучени отъ обстоятелствата, като добри българи, ще коригиратъ своята политика и нѣма да се поддаватъ, нѣма да участвуватъ въ каквито и да било конспиративни организации“.

Това сж, г-да, надеждитъ на г. Кръстю Пастуховъ въ 1925 и 1926 г., когато се даваше амнистия. Той смѣташе, че тая амнистия, пълна и широка, като се даде и когато господата отъ лѣво получатъ едно опрощаване на своитъ минали грѣхове, тѣ, като добри българи, ще тргнатъ въ пътя на мира и примирението, ще коригиратъ своята политика и нѣма да се поддаватъ на каквито и да било конспиративни организации.

Ако бѣше тукъ г. Пастуховъ, азъ бихъ го запиталъ: оправдаха ли се надеждитъ му следъ амнистията отъ 1925 г.? Не се оправдаха. Не само че не се оправдаха, но засили се конспиративната дейность. Господата, вмѣсто, като добри българи, да хвърлятъ було на своето минало, черпятъ отъ него повече куражъ да засилятъ това, което се назовава конспиративна дейность, продиктувана отъ външни влияния, отъ външни дейци, за постигането на едни цели, които съ успокояването, съ успѣхитъ и съ доброто на нашата страна нѣматъ абсолютно никаква връзка. И докато, следователно, тая акция, като конспиративна, не може да се спре, нито може да ни бѣде дадена и най-малка надежда, че отъ амнистията тя може да бѣде повлияна, за да бѣде спрѣна, азъ не зная докъде тая амнистия ще може да отиде.

Г. г. народни представители! Нашиятъ уважаемъ подпредседателъ на Камарата г. Никола Захариевъ има случая да процитира мнението на двама юристи: фонъ Листъ и Иерингъ.

С. Ивановъ (раб): Каква хубава защита: Захариевъ и Пастуховъ! (Възражения отъ мнозинството)

Д. Дрънски (д): Въ всѣки случай и единиятъ и другиятъ, смѣтамъ азъ, и Захариевъ и Пастуховъ, ще се обединятъ противъ васъ. Въ това съмъ увѣренъ.

И. Симесновъ (д): Ами кои капацитети да цитира? Вашия попъ ли? Или Петко Напетовъ?

А. Неновъ (раб): Мълчи тамъ, бе самодиво!

И. Симесновъ (д): Безсрамници, лъжци съ лъжци, не ви е срамъ!

Д. Дрънски (д): Въ тия цитати г. Захариевъ намѣри, че, отъ една страна, амнистията не може да бѣде въ съчетание съ юридически норми, а, отъ друга страна — че амнистията представлява единъ общественъ вентилаторъ.

Но той трѣбваше да отиде малко по-далече, за да каже, че сжщитъ тѣзи автори говорятъ, какво, ако амнистията заличава фактитъ и, както ви казахъ оде, премахва юридическитъ наказателни послѣдствия на тѣзи факти, то лицата-автори на тѣзи деяния не само продължаватъ да съществуватъ, но нѣкакъ си възкръсватъ на нова смѣтка за общественъ и политическа дейность. И тогава, когато става въпросъ за амнистия, покрай целитъ, които тая амнистия трѣбва да преследва, покрай въпроса, каквъ размѣръ трѣбва да има тѣ, ние трѣбва да си зададемъ въпроса: тази амнистия, ако постига примирение, успокоение, не създава ли на нова смѣтка причини за нови раздражения, за нови размирици, за нови опасности? Азъ мисля, г. г. народни представители, че тамъ е и центърътъ, около който би трѣбвало да се завърти всѣкаква, бихъ казалъ, мисль за широчината или тѣснотата, за обема, за рамкитъ на тази амнистия. (Възражения отъ работницитъ)

Г. г. народни представители! Споредъ менъ, ако правителството, на плещитъ на което тежи голѣмото задъл-

жение да пази вътрешния редъ на страната, намира, че една амнистия, която хвърля було на забравата, трябва да стигне до тамъ, че да не дава възможности за нови размирици, това правителство има своите съображения. И въ това отношение, г. г. народни представители, азъ съмъ напълно съгласенъ съ следните пунктове отъ мотивитъ къмъ законопроекта: (Чете) „Правителството, имайки грижата да запази устоите на държавата, оставило е, въпреки желанието си да забрави миналото, вънъ отъ обсъга на тоя проектъ за амнистия користните престъпления“. По-нататъкъ: (Чете) „За да бъде тази амнистия по-широка, съ нея се засъгват и престъпленията по закона за защита на държавата, като се изключватъ само онези отъ тяхъ, които по своя характеръ, или по начина на извършването имъ, засъгатъ основно държавната и обществена сигурност, толкозъ повече, че опасността да се повтарятъ тези деяния и въ бъдеще още не е минала“.

С. Ивановъ (раб): Тъзи, които 6 години вече лежатъ въ затворитъ и сж ползотуберкулозни, не се засъгватъ. Това е вашата амнистия!

Д. Дрънски (д): Вие, които получавате вашитъ нареджания отъ Москва, ще трябва да отговорите преди всичко защо отъ 1918 г. до 1920 г. сж убити въ Русия 3.800.000 души; ще трябва да отговорите, защо по целия святъ руската емиграция въплне бедствува, страда за хатъра на Сталинъ; ще трябва да отговорите, защо Троцки, авторътъ на руската революция, защо Троцки, който изнесе революцията въ Русия презъ 1917 г., не може да намъри подслонъ въ Русия — този, който е истинскиятъ творецъ на руската революция? (Възражения отъ работниците)

Нъкой отъ работниците: Защо плачете за Троцки?

Д. Дрънски (д): Когато вие отговорите на въпроса, колко жертви е взела ГПУ въ Русия, какъ въ подземията въ Русия мратъ хора ежедневно само затова, защото сж противници на вашия строй, тогава ще имате право да питате колко души лежатъ въ затворитъ у насъ. (Възражения отъ работниците)

Нъкой отъ работниците: На чужди гробъ не плачете.

Д. Дрънски (д): Вамъ е казано: недейте се опитва да раздрусвате устоите на държавата, защото властта ще намъри въ ладенъ моментъ силитъ да ви тури на мѣството. (Ръкоплъскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците) Тамъ вие сте предупредени. (Възражения отъ работниците)

Председателътъ: (Звъни)

С. Ивановъ (раб): Само съ закани се занимавате. Това сж вашитъ провокации.

К. Русиновъ (раб): (Казва нъкой)

И. Симеоновъ (д): Попе! Вие трябва само да благославяте, а не да се сърдите. Срамътъ е за единъ попъ да вика като бѣсенъ въ едно Народно събрание. Азъ чакамъ Вашата благословия, а вие ругаете като нъкой хамалини! Това е срамътъ!

Председателътъ: (Звъни) Моля ви се, г-да, пазете редъ!

И. Симеоновъ (д): Това е попъ, г. председателю! Той трябва да бѣде по-добродушенъ, а не да се въбъсва. Язъкъ, че толкова години е училъ народа на послушание и на доброта! (Смѣхъ)

Д. Дрънски (д): Г. г. народни представители! Не мога, въпреки всичко, все пакъ да отрека, че следъ 9 юний настъпи единъ режимъ не, но бихъ казалъ едно отношение къмъ известни политически организации у насъ, което отношение азъ осъждамъ и днесъ, както — позволете ми да кажа — го осъждахъ още на 1925 г., когато още преди тая дата ние бѣхме издигнали знамето за необходимостта отъ привличане на тая обществена организация, Българския земеделски народенъ съюзъ, къмъ политическия животъ на страната. Азъ лично на 1925 г. съмъ писалъ серия статии въ нашия в. „Знаме“ за необходимостта отъ това привличане. И още тогава ние твърдѣхме, какво оная политика, която следъ 9 юний

смѣташе, че Земеделскиятъ съюзъ трябва да се прати на остракизмъ, че тоя съюзъ трябва да се изолира отъ политическия животъ, че по тоя начинъ отстраненъ тѣй, както сж отстранени заразно-болнитъ, той ще остане да издѣхне, още тогава, казвамъ, твърдѣхме, че това е една политическа грѣшка, едно политическо недоглеждане и че едно такова политическо отношение ще има, безспорно, своите лоши последици.

Но, г. г. народни представители, ако това се признава; ако това сж факти, които никой не може да отрече; ако и самитъ автори на това отнасяне, може би, съжеляваха за него, следъ 9 юний, това все пакъ — позволете ми да кажа — не е едно съображение да може въ този моментъ, днесъ, чрезъ изнасяне всичкитъ най-дребни подробности на действията на този режимъ, да се повдигатъ на нова смѣтка недоразумения, страсти, неспогласия, неразбирателства и на нова смѣтка да се дойде до нови и нови размирия въ тая страна, безъ да се достигне главната целъ и главната задача — да остане това само като исторически споменъ, безъ да се занимаваме вече съ това минало.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че характерътъ на тая амнистия е абсолютно — какъ да ви кажа — неогоистиченъ, отъ една страна, и че, отъ друга страна, амнистията действително е широка. Когато на 21 юний Народниятъ блокъ спечели властта — повтарямъ да ви кажа — народътъ даде амнистията, която сега се оформява. И ако е въпросъ за размѣра на тая амнистия, азъ пакъ ще ви кажа, че въ она моментъ нито единъ отъ насъ, участниците въ Народния блокъ, не е пледиралъ, не е искалъ една амнистия и за крайнитъ елементи въ тая държава. Амнистията е неогоистична затуй, защото тя не засъга само наши хора, не засъга само политически престъпници, вършени презъ даденъ режимъ — тя е обща. И затова защото, като засъга единъ режимъ, който, може би, е водилъ една политическа борба на най-големи насилия въ страната, каквито се помнятъ у насъ, тя ползува тъкмо хората на този режимъ отъ горе до долу, отъ най-виднитъ до най-дребнитъ мѣста.

Р. Рангеловъ (раб): Вѣрно е, че тя ползува убийците, но жертвитъ не ползува.

Д. Дрънски (д): Тя ползува еднакво, г-да, и всичкитъ приятели отъ лѣво, дотолкова доколкото въ тяхната акция не лежи прямата целъ, както ви казахъ и отдеде, да раздрусатъ основитъ на днешното общество и да въведатъ болшевишкия режимъ въ България.

Нъкой отъ работниците: Вие ще го докарате съ вашата политика.

Д. Дрънски (д): Г. г. народни представители! Ако въ пѣтя на това амнистиране на политически деяния правителството е намѣрило за необходимо да изключи отъ амнистията нѣколко члена отъ закона за защита на държавата, трябва, безспорно, да се знае какво собствено се амнистира, какво деяние се оставя вънъ отъ амнистията, защо се амнистиратъ известни деяния и защо не се включватъ въ амнистията други.

А. Неневъ (раб): Г. Дрънски! Амнистиратъ ли се убийците?

Д. Дрънски (д): Не се амнистиратъ престъпленията противъ държавната и обществена сигурност; не се амнистиратъ тези лица, които се организиратъ съ целъ да извършатъ престъпления противъ държавата и нейната организация. (Възражения отъ работниците) Никаква държавна, никаква обществена организация, никакво политическо тѣло, въ която страна и да бѣде, нѣма да позволи да се подрива основата, на която обществото седи, за да може лесно-лесно да стане жертва на една революционна организация. Борбата противъ рушителитъ нѣма да спре. Тая борба се води и ще се води не само у насъ, но навсякъде. А нѣкъде, въ други държави, борбата противъ болшевишката дейностъ се води съ много по-жестоки срѣдства, отколкото у насъ.

Но и азъ, увѣрявамъ ви, нѣма да стана никога проводникъ на една политика, която може чрезъ амнистия на известни престъпници деяния да запаши основитъ на държавната организация, общественитъ устои, на които се крепи отечеството, на което принадлежа. (Възражения отъ работниците) Опитътъ, който би се направилъ днесъ, откъдето и да бѣде, да се подпомогне прямо или косвено една такава терористична болшевишка или квази-болшевишка дейностъ или агитация, нѣма да намъри у мене подкрепа, нито съраждане. Азъ трябва да ви заявя, г. г. народни предста-

вители, че съм убеден и деен противник на комунизма, на догмитъ на болшевиизма. Който и да дойде да ме убеждава, нѣма да ме убеди, че догмитъ и идеитъ на болшевиизма и комунизма сѣ спасителни за човѣчеството. И, следователно, всѣка борба срещу тѣхъ ще бѣде и оправдана, и на мѣсто, каквато и да бѣде тя. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците)

А. Неновъ (раб): Ето провокаторитъ! Въ тая борба на работниците за парче хлѣбъ и за единъ левъ по-голямъ надница вие виждате болшевиизмъ.

Председателъ: Моля, г. Неновъ, пазете тишина!

Д. Дрѣнски (д): Азъ нѣмамъ нужда да слушамъ, защото нѣмамъ нужда да насърчавамъ, но азъ ви привеждамъ примѣра на болшевишка Русия, потънала въ кърви, въ издевателства, въ садизмъ (Възражения отъ работниците), които ние нѣма да позволимъ по никой начинъ тукъ, въ България.

А. Неновъ (раб): (Възразява)

Председателъ: Г. Неновъ! Веднѣжъ моля, два пѣти моля, три пѣти моля — най-после ще прибегна къмъ мѣрки!

Д. Дрѣнски (д): Г-да! Азъ свършвамъ. Азъ смѣтамъ, че въпросътъ докѣде да се простре амнистията, за да се постигнатъ резултатитъ, които се преследватъ, безъ да се създадатъ условия за нови размирия и за нови опасности за държавата погварямъ да кажа, е централниятъ въпросъ. И ако по мотивитъ, които ви казахъ, и по мотивитъ, които одобрявамъ, въ мотивировката на законопроекта за амнистия, се изключватъ известни членове, които ви цитирахъ, и които представляватъ опасностъ, азъ, който искамъ да тласна до скропулъзностъ, ако щете, юридическата традиция, ще ви кажа, че амнистиратъ ли се тия текстове — амнистиратъ се; не се ли амнистиратъ, оставатъ неамнистирани всички, които попадатъ подъ ударитъ на тия текстове.

Вчера г. Григоръ Чешмеджиевъ, за да изплува отъ положението, въ което се намира, и въ което положение е въ пълно противоречие съ своя другаръ г. Пастуховъ, има куража да обвини тукъ българската съдебна властъ, че е издавала пристрастно присѣди презъ режима следъ 9 юний за угодата на тоя или она и че, следователно, тая властъ е вършила съдебна политика.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да отхвърля едно такова подозрение не, а едно такова обвинение.

Нѣкой отъ работниците: А ако това е истина?

Д. Дрѣнски (д): Защото, г. г. народни представители, недейте забравя, че презъ време на най-жестокитъ режимъ, както всички го квалифицираме, или както още го наричаме — режимъ на деветоюнството, много сѣдилища въ България оправдаха сума комунистически конспирации, сума комсомолци и членове на комунистически организации. (Възражения отъ работниците) Това показва, че у насъ сѣдилищата не се поддаватъ на външни влияния, защото, ако се бѣха подавали, нѣмаше да има оправдаване на ваши агитатори, на ваши дейци, на ваши адепти-болшевици, а такива се наброяватъ твърде много.

Нѣкой отъ работниците: 16 и 18-годишни деца ученици сега има затворени.

И. Симеоновъ (д): Въ Враца 60 души, обвинявани по единъ процесъ като комсомолци, бидоха всички оправдани. Какво искате да кажете? (Възражения отъ работниците)

Нѣкой отъ работниците: Тѣ нѣмаха никаква вина.

А. Неновъ (раб): Едно 15-годишно овчарче отъ с. Ис-крецъ бѣше осѣдено.

Председателъ: (Силно звѣни) Моля ви се! Това е работа на правосѣдието, кого ще сѣди и кого ще оправдава. Вие ли ще бѣдете тукъ сѣдниците?

А. Неновъ (раб): Ние искаме да кажемъ, г. председателю, че правосѣдието е класово.

Председателъ: (Звѣни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Мълчете! Какво е това безобразие! Голѣмо нахалство! Ще вкарате сами вълка въ кошарата.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Какъ ще мълчатъ, когато г. Дрѣнски говори въ защита на отечеството! (Пререкания между К. Русиновъ и Д. Ачковъ)

Д. Дрѣнски (д): За да свърша, г. г. народни представители, заявявамъ, че тая амнистия засѣга само деяния, а не личности. Споредъ законопроекта, известни деяния не могатъ да бѣдатъ амнистирани, безразлично кои личности попадатъ подъ тия текстове на законопроекта. Тѣ оставатъ вънъ отъ амнистията. Отъ това гледище законопроекта е много основателно, много правилно внесенъ. Най-сетне, г-да, и тоя въпросъ е разрешенъ: ако на нѣкой осѣденъ сега не се дава амнистия, може тѣй да бѣде помилванъ, щомъ се намиратъ налице условия и основания да му се даде помилване. Това може да стане, стига осѣденитъ лица да дадатъ доказателства за своята поправимостъ.

Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ. Азъ не искамъ да правя апели. Може би тѣ сѣ необходими, но всѣки трѣбва да разбере, че тукъ въпросътъ се касае за успокоение на тая страна, която изнемогва подъ финансови, стопански и политически удари и отъ лѣво, и отъ дѣсно — отъ лѣво по-силни, отъ дѣсно, може би, по-слаби. И отъ тукъ (Сочи крайната лѣвица) и отъ тамъ (Сочи лѣвия центръ) има опасности. Необходимо е едно сплотяване на добритъ българи — добри българи, като г. Пастухова, бихъ желалъ да се намѣрятъ повечко тукъ. Тамъ (Сочи крайната лѣвица) нѣма да се намѣрятъ.

А. Буковъ (з): Тамъ има добри стрелци.

Д. Дрѣнски (д): Но нека пожелаемъ едно пълно, искрено помирение и примирение въ името на общността, на нашата обичъ къмъ страната, на нашето братство и на обществената солидарностъ, отъ които ще трѣбва действително да излѣзе една нова и велика България. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

К. Русиновъ (раб): А на тая амнистия — вѣчна память.

Председателъ: Понеже всички групи се изказаха и дебатитъ по законопроекта сѣ приключени, давамъ думата на г. министра на правосѣдието.

Министъръ Д. Върбенковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Ше трѣбва да призная още въ началото на своето изложение, че народното представителство посрѣщна и дебатира съ нуждното внимание въ продължение на толкова дни проекта, който му се внесе за амнистия. Това показва, че проектътъ, който ние внесаме, отговаря на една голѣма обществена и държавна нужда. Като министъръ на ресора, който внася тоя проектъ, азъ бѣхъ длъженъ да излѣза предъ васъ, за да дамъ нуждитъ обяснения и разяснения на онова, което видѣхъ, че се изнесе въ дебатитъ. Но следъ онова, въ нѣкои мѣста, много държавническо поглеждане на тая амнистия отъ нѣкои отъ ораторитъ и следъ това, което каза г. Дрѣнски, мене ще остане твърде малко да кажа въ защита на проекта, който правителството на Народния блокъ внесе на вашето просвѣтено обсъждане. И трѣбва да ви кажа веднага, г. г. народни представители, че правителството внася тоя проектъ не, както погрѣшно нѣкои мислятъ, за да отговори на едно свое предизборно обещание, а да отговори на своя общественъ дългъ, като управници на тая страна, да отговори на голѣмата нужда отъ едно омиротворение на народа и лѣкуване на народната душа, за да може, както искрено пожела г. Даскаловъ, съ спокойствие, съ забравя на едно минало народътъ да отдаде своитъ сили, за да се прокаратъ реформитъ, които ще внесемъ, за да го улеснимъ и му подпомогнемъ, отъ друга страна, да прѣживѣемъ и изживѣемъ голѣмата стопанска и парична криза, въ която се намираме.

Г. г. народни представители! Нѣкои критики по поводъ на проекта за амнистия искаха да кажатъ, че тя не била пълна, че тя не била безусловна. Азъ ще имамъ честта въ изложението, което ще направя, да докажа, че това е една политическа диверсия, каквато, напр., се помъчи да направи г. Григоръ Чешмеджиевъ. Вие чухте, че г. Григоръ Чешмеджиевъ се помъчи да убеди болшинството, че то трѣбва да даде една такава безусловна и широка, както я разбира той, амнистия, не защото нуждитъ на държавата въ тоя моментъ изискватъ такава амнистия — не, ами за да нѣмало осѣрбени и онеправдани и че трѣбвало Народниятъ блокъ, опирайки се на 650.000 гласове, които получи на 21 юний, да тури забравя на миналото, за да изпълни обещанията си. Струва ми се, че членоветъ на болшинството, пъкъ и членоветъ на почитаемото народно представителство отъ другитъ групи, разбраха, че това е

една диверсия, едно желание на г. Чешмеджиев, ако е възможно, да разслаби жилавостта и устойчивостта или сплотеността на блоковия фронт, да може да го пробие по някакъв начин и като достигне въ резултат разстройство въ Народния блок, да направи и разстройство и на правителството на Народния блок. Но мене ми се чини, че Народният блок, че частта от него, която принадлежи на Земледелския народен съюз, няма нужда от защита „толкова безкористна“, като тая на г. Григоръ Чешмеджиев. Защото ние сме го виждали въ миналото да защитава други фронтове и идеологии, и други амнистии. Ние сме го виждали, заедно съ членовете на Земледелския народен съюз, да образува едно време Желѝзния блок. Ето защо г. Никола Гаврилов му направи един-два умѝстни апострофи, че той плаче за оная мана, за онова време, когато живѝше желѝзният блок. И азъ казвамъ, г. г. народни представители, че трѝбва да очистимъ разискванията отъ тия дреболии; въ този моментъ, когато има да рзискваме единъ такѝвъ важенъ законопроектъ, какѝвто е законопроектътъ за амнистията, ние, като представители на българския народъ, трѝбва да гледаме на него като на една нужда на момента и какъ и доколко тази нужда ще може да бѝде задоволена съ този законопроектъ и дали той ще отговори на голѝмитъ нужди на народа, за успокоение, за забравя на миналото, за да може той да върви спокойно напредъ.

Следъ тѝзи нѝколко бележки, г. г. народни представители, които азъ ще имамъ възможностъ да развия, ако стане нужда, когато разглеждамъ самия законопроектъ, азъ ще мина направо къмъ своето изложение.

Г. г. народни представители! Амнистията като институция е съществувала още въ най-древни времена. Нейната родина е Атина, където се създаде въ началото на V вѝкъ. Следъ изгонването на така нареченитъ 30 тирани отъ Атина, за прѝвъ пътъ наследниците имъ дадоха амнистия, която бѝше смѝсена съ помилване на грѝцкото гражданство, което тогава бѝше осѝдено на остракизмъ, на отстранение отъ границитъ на Атина. Преминала следъ това презъ Римъ като индулгенция или аболуция, дошла въ срѝднитъ вѝкове, ние виждаме, че амнистията добива голѝмо развитие въ Франция въ новитъ времена. И отъ революцията насамъ Франция е дала тѝврде много амнистии на населението, на гражданитъ, за да могатъ да се забравятъ голѝмитъ сътресения, които тя е преживѝла, да може да лѝкува общественитъ рани и по такѝвъ начинъ народътъ да бѝде успокоенъ и да върви напредъ.

Г-да! Амнистия днесъ се дава въ всички културни държави. И ние можемъ днесъ да кажемъ, че нито една отъ държавитъ на Европа, не е забравила амнистията. Има само една страна въ свѝта, въ която не се дава амнистия — страната, която мисли, че дава уроци на човѝчеството за нови способности на управление. Въ тая само държава, въ която ние се надѝваме да видимъ, че е настѝпило равенство, братство и свобода, отъ 1917 г. насамъ не е дадена нито една амнистия. Въ цѝлия свѝтъ днесъ, само въ болшевишка Русия не се дава амнистия.

Отъ мнозинството: Позоръ! (Рѝжкоплѝскания)

П. Напетовъ (раб): Тамъ нѝма затвори, а има изправителни домове и най-тежката присѝда е 10 години затворъ, г. министре.

И. Симеоновъ (д): Въ Русия нѝма затвори, защото колятъ. Затуй нѝма затвори! (Смѝхъ)

П. Напетовъ (раб): Най-голѝмиятъ политически престѝпникъ Рамзинъ, тамъ отива на работа съ автомобилъ. Не ги карциратъ, както вие правите.

Министъръ Д. Върбенковъ: Моля, г-да! Да запазимъ спокойствие при разискванията, които ставатъ. Азъ не провокирамъ никого. Вие виждате, че тукъ реагира този, който се чувства засѝгнатъ най-дълбоко.

А. Неновъ (раб): Онази вечеръ вие не дадохте на нашия ораторъ Георги Костовъ да говори спокойно.

Министъръ Д. Върбенковъ: Констатацията, която правя, г. г. народни представители, е вѝрна, само съ едно изключение.

Х. Траѝковъ (раб): Че стоите на антисъветския фронтъ!

Министъръ Д. Върбенковъ: Напоследѝкъ Сталинъ се видѝ принуденъ, следъ като петилѝтката фалира стопански . . .

Отъ работниците: О-о-о! (Вѝзражения отъ мнозинството)

Председателъ: (Зѝвни)

Г. Костовъ (раб): Много сте младъ и не разбирате тия работи.

И. Василевъ (д): Вие бѝхте въ Русия и нито една фотография не сте направили, за да види българскиятъ народъ, какво се върши тамъ.

Председателъ: Г. Василевъ! Ако Вие апострофирате, ако апострофиратъ отъ тая страна (Сочи работниците!), къде ще отидемъ? Слушайте, министъръ говори!

Министъръ Д. Върбенковъ: Г. г. народни представители! Мене ми се чини, че нечовѝшкиятъ начинъ, по който тия господа вѝзражаватъ съ единъ викъ, който не е удобно тукъ въ Народното събрание да се издава, а на други мѝста, е едно доказателство, че азъ имамъ право, когато правя тази констатация за господата, които симпатизиратъ на болшевишка Русия и които, споредъ разследванията, които станаха, сѝ най-мѝничкитъ стрелци на голѝмитъ артилериисти, които стрелятъ отъ Москва.

П. Напетовъ (раб): Вие сте стрелци на банкеритъ отъ Парижъ!

Председателъ: (Зѝвни) (Къмъ работниците) Г-да! Азъ знамъ, че Парламентътъ не е черква, можете да си служите съ отѝдѝни апострофи, но оставете г. министра да говори.

Д. Икономовъ (раб): Г. председателю! Добре е г. министърътъ да не провокира.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Той критикува, а не провокира. Вие критикувахте петъ дни и вашата критика не бѝ провокация. Вие сте разуменъ човѝкъ. Това не е провокация, а критика.

Д. Икономовъ (раб): Ако не е провокация, то това сѝ шикани. Нѝма защо да се сърдите, когато му отговаряме.

Председателъ: (Зѝвни) Моля, г. Икономовъ, предупреждавамъ Ви, че всички бележки, напомнвания и изобличения, споредъ правилника, сѝ изчерпани и ми остава да прибегна къмъ последната мѝрка — изключване.

Министъръ Д. Върбенковъ: Г. г. народни представители! За да бѝдемъ начисто ще кажа, че азъ не искамъ да засегна никого, освенъ г. Икономовъ, който преди нѝколко години се избираше въ Троянска околия, като окръженъ съветникъ, съ националлибералната листа.

Д. Икономовъ (раб): Ако е вѝрно това, азъ си давамъ оставката още сега. А отъ Васъ, г. министре, искамъ само една декларация, че Вие лѝжете.

Министъръ Д. Върбенковъ: Председателството ще вземе бележка отъ Вашата декларация; това не е моя работа.

Д. Икономовъ (раб): Г. Мушановъ! Ето какъ се шиканира отъ единъ български министъръ, като тѝврди една неистина.

Председателъ: (Зѝвни) Моля Ви се най-после, г. Икономовъ!

Министъръ Д. Върбенковъ: За да бѝдемъ начисто, г. г. народни представители, и за да се успокоятъ тия г-да, за да не взематъ участие по такѝвъ непарламентаренъ начинъ въ разискванията, които ставатъ въ Камарата, трѝбва да имъ заявя: ние стоимъ на два различни фронта, почитаемъ г-да.

П. Напетовъ (раб): Това е вѝрно!

Министъръ Д. Върбенковъ: И, следователно, нѝма защо да се тревожите, ако нашитъ декларации не ви харесватъ.

С. Димитровъ (раб). Ренегатъ такѝвъ!

П. Напетовъ (раб): Направени съ честъ, а не съ лѝжа и заблуждение.

Министър-председател Н. Мушанов: Вие искате пакъ да ви изпждятъ, за да станете мъченици.

Министър Д. Върбенов: Вие искате да се направите мъченици, но азъ не знамъ кой ще ви спасява другъ пътъ, ако дойде въпросътъ до тамъ.

С. Димитровъ (раб): Васъ кой ще спаси, Васъ?

Министър Д. Върбенов: Ние сме достатъчно твърди, за да стоимъ на мѣстата си.

С. Димитровъ (раб): Почвата подъ васъ се рони. Каква е тая властъ, предъ лицето на която се отвлечатъ мирни евреи и се обвързватъ въ окови отъ хора отъ родолюбивитъ организации? Тежко Ви и горко!

Председателътъ: Още не сме тамъ.

Министър Д. Върбенов: И, следователно, г. г. народни представители, когато се обсъжда проектътъ за амнистия, която българското правителство, правителството на Народния блокъ иска да даде, твърде очевидно е, твърде ясно е за всички, че то ще даде амнистията тъй, както то я разбира, произтичащо отъ принципътъ на демокрацията и на свободитъ въ тая страна, а отъ друга страна, пазещо ревниво голѣмитъ интереси на държавата и спокойствието на тая държава. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Защо тия господа се тревожатъ? Мислятъ ли тѣ, че могатъ да ни накаратъ да преклонимъ главата си, за да я отсѣкатъ, или да дадемъ амнистия, каквато тѣ желаятъ? Това е не само политически наивно да се мисли, но и отъ гледище на диалектическия материализъмъ, отъ който тѣ изхождатъ, то е глупаво да се мисли.

А. Бояджиевъ (раб): Училъ си го нѣкога, но не си го доучилъ, забравилъ си го!

Отъ мнозинството: И ти си го забравилъ.

Министър Д. Върбенов: Г. г. народни представители! Въ краткия свободенъ политически животъ на нашата страна, вие виждате, че България е била щастлива да види 35 амнистии до сега, дадени въ различни времена отъ 1881 г. насамъ, когато правителството на Цанковъ и на Каравеловъ даде за пръвъ пътъ амнистия въ тая страна. На нѣкои г. г. народни представители направи впечатление, че амнистията, дадена въ България, сѣ твърде много, като че ли ние въ сравнение съ другитъ държави въ Европа сме дали най-много амнистии.

А. Бояджиевъ (раб): И нѣма страна, въ която така лесно да се издаватъ присѣди и да се изпълняватъ, както въ нашата страна.

П. Напетовъ (раб): И окръжни като Вашитъ, г. министре!

Министър Д. Върбенов: Ами вашитъ окръжни за стопанскитъ затвори въ Съветска Русия, какъ се изпълняватъ, почитаеми г-не, тамъ кждето гинатъ 675.000 затворници безъ съдъ и постоянно се разстрелватъ?

Отъ мнозинството: Позоръ! (Ржкоплѣскания)

Министър Д. Върбенов: Вие мислите, че ние ще се уплашимъ отъ васъ!

П. Напетовъ (раб): Тамъ нѣма затворници.

Министър Д. Върбенов: Дайте една политически спокойна борба въ Русия, за да ви кажемъ какво е положението тамъ и какво е у насъ.

Г. Костовъ (раб): Вандервелдъ, следъ връщането си отъ Русия, даде своитъ впечатления.

Министър Д. Върбенов: Недейте се позовава на авторитета на Вандервелдъ, защото и той е противъ васъ.

Г. Костовъ (раб): Тъкмо защото е врагъ на большевишка Русия.

Министър Д. Върбенов: Азъ считамъ, че вие сте негодни за една политическа дейтелностъ на демократически, свободни начала, защото сте рожба на конспира-

цията и на азиатскитъ разбирания за управление на държавата. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Но, г. г. народни представители, азъ считамъ, че 35-тѣ амнистии, които сѣ дадени досега у насъ, сѣ резултатъ на бурния политически животъ, който преживѣ нашата страна отъ освобождението си досега. Ако хвърлимъ единъ погледъ върху този животъ, ще видимъ, че действително България, току-що освободена и заживѣла свободенъ политически животъ, трѣбваше да води голѣми борби за своето обособление. Тенденциитъ на борбитъ тогава бѣха две: едната на младото, подрастващото поколение, водено отъ голѣмитъ общественици тогава, начело съ Петко Каравеловъ и др., за едно самостоятелно съществуване на нашата държава стопански и политически, а другата тенденция, наречете я консервативна, наречете я както щете, — че България не може да живѣе свободно, безъ подкрепата на нѣкоя голѣма държава. Това бѣха дветъ главни тенденции въ борбитъ, които се водѣха до края на 90-тѣ години на миналия вѣкъ, презъ което време ту единитъ, ту другитъ идваха на властъ. И естествено бѣше, г-да, понеже събитията отминаваха, да се даде амнистия, да се тури заборава, да се даде всеопрощение, за да може да се успокои страната ни и да върви по-нататѣкъ въ своето развитие. Разгледайте борбитъ следъ 90-тѣ години на миналия вѣкъ, до войнитъ, и вие ще видите, че главнитъ линии на политиката бѣха все тамъ. И въпрѣки че борбитъ бѣха бурни, въпрѣки че бѣха голѣми, въпрѣки че дохождаха по нѣкой пътъ до безкняжие и до други такива голѣми и важни факти въ историческия животъ на нацията, все пакъ здравиятъ разумъ на българския народъ, неговата жилавоостъ и желание да живѣе свободно го запазиха невредимъ, здравъ и благоденстващъ до 1912 г., откогато започнаха войнитъ за нашето национално обединение.

Г. г. народни представители! Искамъ да кажа, обяснявайки си така събитията, че азъ не се очудвамъ отъ факта, че амнистията валиха въ нашата страна почти на всѣки две—три години. Вѣрно е, както г. Тома Константиновъ вчера изтъкна, че амнистията, дадена презъ времето на Константиновъ Стоиловъ, е най-широка и най-всеопрощаваща, защото съ неговия режимъ сѣ приключи цикълътъ на голѣмитъ борби, България бѣше стабилизирана и можеше да трѣгне вече спокойно по пътя на своето политическо развитие, следъ като стѣпи, освенъ върху коститъ на знайни и незнайни обществени деятели, още и върху коститъ на такива голѣми държавници, какъвто бѣше Бѣлчевъ, какъвто бѣше Вълковичъ, какъвто бѣше Стамболовъ.

Г. г. народни представители! Амнистията, които следватъ следъ войнитъ, сѣщо така сѣ обясними. Тѣ се налагаха отъ голѣмитъ събития, които преживѣ нашата страна. Изкарали две войни, дали неимоверно голѣми жертви предъ олтаря на родината, както тогава сѣ разбирали, недостигнали своитъ идеали, за които се борѣше страната, онѣзи, които се върнаха отъ фронта, се върнаха въ страната разочаровани, отчаяни. Тѣ, виждайки тукъ опустошенията на войната, виждайки липсата на своитъ братя, паднали по бойнитъ полета, се намѣриха обременени съ много задължения, репарационни и други. Естествено, при това положение, за васъ е лесно да нарисувате въ себе си психологическата и политическа атмосфера, въ която имаше да живѣемъ. И трѣбвало е да се върви тогава непосредствено по пътя на амнистията, защото въ нѣкои моменти опасността, България ля трѣгне по пътя на крайноститъ, е била налице. И трѣбва да се признае, че всички наши държавници, които се изредиха, като оставимъ настрана недостатѣцитъ, които имаше въ управлението — всѣки отъ тѣхъ, споредъ разбиранията си — направиха нѣщо за закрепване на правовия, на конституционния и парламентаренъ редъ, на нашата страна.

Хвърляйки погледъ върху тѣзи събития, г-да, азъ не ще давамъ преценка. Историята ще прецени събитията, които станаха въ България следъ войната. Какво направи, напр., покойниятъ Александъръ Стамболийски, следъ като съ силата на онази организация, която стоеше задъ него, и съ силата на властѣта, която имаше, смачка желѣзничарската стачка презъ 1920 г. и по таквъ начинъ спаси държавата отъ екцеситъ, които можеха да се случатъ у насъ, както се случиха въ Италия и въ други страни въ 1920 г. — по това историята ще сѣди. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Ние сме съвременници, ние сме вземали участие въ тѣзи събития; ние не сме безпристрастни, ние не сме освободени отъ злотитъ си, ние не сме освободени отъ неприязненоститъ си въ политическото ни развитие, за да можемъ спокойно да обсъдимъ онѣзи режими, които минаха тогава. Намирамъ, обаче, че всѣки на свой редъ, съобразно своитъ политически разбирания, допринесе нѣщо

за тая страна. Но историята е, която ще обсъжда това, безъ нашитѣ страсти, безъ нашитѣ увлѣчения и безъ нашето parti pris, да го кажемъ, правилно, спокойно и безъ никакъвъ интересъ.

Г. г. народни представители! Сегашната амнистия е едно естествено, както каза г. Дрънски, последствие отъ събитията, които се случиха въ нашата страна на 21 юний и следъ туй, по единъ начинъ, който може би ще се отбележи като пръвъ въ нашата история, отъ 90-тѣ години насамъ — една групировка на опозиционни партии да дойде по парламентаренъ редъ на властъ. Естествено, на новото правителство, което дойде и пое управлението на страната, още неуспокоена окончателно отъ събитията, които се разиграха у насъ, се налагаше да спусне дебелото було на забравата върху събитията, които се разиграха, и по такъвъ начинъ да успокои, да сплоти, да обедини народа въ едно. За да върви къмъ разрешаването на другитѣ задачи и на другитѣ по-големи въпроси, които му предстоятъ да разрешава.

И като се гледа така на амнистията, която ние внасяме, менъ ми се чини, че всички господа, които вземаха участие въ разискванията по нея, трѣбваше да признаятъ, трѣбваше да отдадатъ справедливостъ на това желание на правителството и да подкрепятъ този актъ, който има да задоволи една голѣма, една крещеща държавна и народна нужда.

Г. г. народни представители! Опитватъ се нѣкои господа да разкритикуватъ тая амнистия, но опитътъ, напр. на г. Петко Стайновъ въ в. „Слово“ да критикува тая амнистия и да я намира недостатъчна, мене ми се чини, че ако не гони една целъ която имамъ смѣлостта да нарека интригантска, то на всѣки случай целта, която гони той, не отговаря на общата тенденция на омиротворение и успокоение. Единъ членъ на Демократическия сговоръ, министъръ доскоро, обвинява правителството, че не е дало амнистия тѣй, както тѣ я разбиратъ, пълна и безусловна, безъ да вземе въ съображение, че тѣ бѣха до преди 6—7 месеци на власт и че имаха възможностъ, ако желаеха, да прокажатъ тая амнистия тѣй че, вмѣсто да дава съветъ на правителственото болшинство и на правителството въ това отношение, той трѣбваше да го задържи за себе си. (Оживление)

И. Велчевъ (з): Византийцитѣ още не сж се свършили, г. министре.

Г. Говедаровъ (д. ср): Тази статия, г. министре, е лично дѣло на г. Стайновъ; тя не ангажира Сговора!

Председательтъ: Моля, тишина, г-да.

Министъръ Д. Върбеновъ: Но много права е бележката на моя другаръ отъ болшинството г. Велчевъ, че съ тази амнистия се проявява единъ менталитетъ, единъ начинъ на третиране политическитѣ борби, който е известенъ въ България още отъ първитѣ дни на нейното освобождение, който се прояви въ Северна и въ Южна България въ миналото, преди нейното обединение, чрезъ махзаритѣ и чрезъ пожеланието за чужда интервенция при разрешаването на нашитѣ национални и държавни въпроси, а следъ 90-тѣ години отъ миналия вѣкъ и следъ 9 юний се проявяваше съ една гъвкавостъ и съ единъ опортюнизмъ, които оставатъ ненадминати въ българската политическа история.

Н. Гавриловъ (нац. л): Подъ името „народнящина“.

А. Бояджиевъ (раб): Слушай, не уботрѣбвай болшевишки приказки.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. г. народни представители! Амнистията, която се дава съ законопроекта, който ние предлагаме на вашето обсъждане, е приета отъ Министерския съветъ следъ зрѣло и обстойно обмисляне на всички страни на въпроса. Този законопроектъ не е внесенъ за демагогия, той не е внесенъ за огорчение на никого. Той е внесенъ следъ изучаваня и има за целъ да задоволи една голѣма държавна нужда. Ораторътъ на Работническата партия г. Георги Костовъ не намѣри думи, съ които да заклейми законопроекта, който ние сме внесли. Но г. Гиргиновъ още тогава много намѣсто и много тактично му отговори: „Дайте декларация, че вие ще спрете вашата конспиративна деятелностъ, че ще скжсате връзкитѣ си съ конспирацията въ тази страна, че ще станете една легална партия“.

А. Бояджиевъ (раб): Ние сме легална партия. Ако искате Комунистическата партия да бѣде легална партия, премахнете закона за защита на държавата.

Министъръ Д. Върбеновъ: Вие сте легална партия затова, защото правителството на Народния блокъ е достатъчно силно, окриляно и подкрепяно отъ народното доверие, за да не желае да вземе решителни мѣрки срещу васъ.

П. Напетовъ (раб): Сжщото отношение имаше и Сговорътъ, и Ляпчевъ държеше сжщото отношение.

Министъръ Д. Върбеновъ: Мълчи, ти баремъ си възпитанъ човѣкъ! Ти бѣше при Сталинъ. Той не те ли е научилъ на дипломатически обноси? Той е човѣкъ на куртоазията и на дипломатическитѣ обноси! И ти ще станешъ комисаръ въ бждеще! (Смѣхъ) Научи се на обноси!

Та, г-да, само тѣ (Сочи работницитѣ) сж принципиални противници на амнистията, която се дава.

Нѣкои други народни представители — азъ разбирамъ това — може да желаятъ по-широка амнистия, може въ нѣкои отношения тоя законопроектъ да не имъ харесва, но на тѣхъ азъ ще отговоря така: затова е внесенъ тоя законопроектъ за обсъждане тукъ въ Народното събрание, затова тоя законопроектъ за амнистията ще минава на второ и трето четене, за да излѣзе въ края на краищата като свършено дѣло на Народното събрание, което обема въ себе си всички изтъкнати съображения и всички възможности.

Но тѣ (Сочи работницитѣ) казватъ: „Дайте пълна и безусловна амнистия“.

Нѣкой отъ работницитѣ: Такава я иска народътъ.

Министъръ Д. Върбеновъ: Кой народъ?

Отъ работницитѣ: Трудящиятъ се.

П. Напетовъ (раб): Искатъ я 30 души представители на трудящия се народъ; искатъ я и отъ вашата срѣда.

Председательтъ: (Звъни)

Министъръ Д. Върбеновъ: Ако не бѣха смѣткитѣ на г. Андрея Ляпчевъ чрезъ васъ да бие блока, вие само щѣхте да мечтаете за Парламента, а нѣмаше да влѣзете въ него. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работницитѣ) Но той, макаръ и старъ и опитенъ изборджия и държавникъ, се излѣга, защото послуша младитѣ около себе си. Тѣ му дадоха тия погрѣшни аритметически смѣтки, за да ви докара тукъ и да ви яде и той попарата!

П. Напетовъ (раб): Насъ не ни интересуватъ мандатитѣ, интересуватъ ни 170-тѣ хиляди гласове, дадени за Работническата партия.

А. Бояджиевъ (раб): И 620-тѣ хиляди гласа, дадени за Народния блокъ бѣха за амнистия. (Къмъ земледѣлцитѣ) Съгласни ли сте вие, г. г. земледѣлци, че тия гласове не бѣха дадени за амнистията? Защо мълчите?

Председательтъ: (Силно звъни)

А. Бояджиевъ (раб): Нека поне единъ отъ васъ стане да каже, че гласовѣтѣ, подадени за Народния блокъ, не сж гласове за пълна и безусловна амнистия! Нека поне единъ отъ земледѣлцитѣ стане и каже, че не е така!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Пакъ лѣжете вие. Въ нашата програма, въ програмата на Народния блокъ, нѣма такава нѣщо.

А. Бояджиевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Председательтъ: (Звъни)

Министъръ-председательтъ Н. Мушановъ: Мълчете бе! Ще предложа на председателството да ви изключи. Стойте на мѣстото си и не прекжсвайте, когато говори министъръ.

Министъръ Д. Върбеновъ: Той се е изключилъ самичкѣ.

Министъръ-председатель Н. Мушановъ: Министъръ говори. Имайте една елементарна вежливостъ да слушате, когато се говори отъ тази трибуна. Искате да правите зрелища на галериятъ ли?

Д. Икономовъ (раб): Г. министър-председателю! Азъ съм единъ път казвамъ: понеже г. министър Върбеновъ провокира, не може да се търпи. Азъ го предизвиквамъ още единъ път да си оттегли думитъ.

Председателъ: (Силно звъни) Нѣмате думата, г. Икономовъ. Азъ Ви казахъ вече, че всички мѣрки, които предвижда правилникътъ — бележки, изобличения и пр. — сѣ упражнени отъ менъ. Остава да упражня другото право — да предложа на Събранието изключването Ви. Не бихъ желалъ това да стане, но ще бѣда принуденъ. Моля Ви се, най-после министъръ говори, имайте уважение къмъ него, къмъ мѣстото, което заема.

Министъръ Д. Върбеновъ: Г. г. народни представители! Господата отъ лѣво (Сочи работниците), споредъ своята теория, споредъ своето разбиране, твърдятъ, че въ политическитъ и обществени събития, битието определяло мисленето. Споредъ тѣхъ, тая амнистия не е пълна и безусловна.

Д. Наумовъ (раб): А е една гавра.

Министъръ Д. Върбеновъ: Споредъ насъ, тая амнистия е обща политическа амнистия, такава, каквато желае българското общество. И когато нѣкои отъ тия, които критикуваха законопроекта за амнистията, казватъ, че тя не била обща, азъ трѣбва да отговоря, г. г. народни представители, че чл. 1 отъ законопроекта за амнистията опровергава тия твърдения. Цѣли 6 събития, като захванете отъ търновскитъ презъ 1922 г. и свършите сѣ априлскитъ презъ 1925 г., и всичко онова, което е станало по поводъ на тия събития, било въ далечна, било въ близка връзка съ тѣхъ, се амнистира, безъ никакви остатъци. Изключватъ се само известни престѣпления по наказателния законъ, които ние, като правителство, считаме — пѣкъ и всѣко правителство, което ще дойде следъ насъ, ще счита — че не може въ никой случай да бѣдатъ амнистирани.

Х. Родевъ (нац. д): Тѣ искатъ да откриятъ тукъ клонъ отъ Москва.

Министъръ Д. Върбеновъ: Тѣ сѣ престѣпленията по користъ, по развратъ, тѣ сѣ престѣпленията, които визириятъ чл. 98 и 99 отъ общия наказателенъ законъ, тѣ сѣ престѣпленията по чл. 121. алинея втора и чл. 122 отъ военно-наказателния законъ, които ние, додето здраво носимъ главитъ на плешитъ си, додето имаме разбиране за държавния и общественъ порядѣкъ съобразни съ нашия основенъ законъ, конституцията, нѣма да се съгласимъ — и никое правителство нѣма да се съгласи — да амнистираме. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Нима господата искатъ да амнистираме Арабаконашкото нападение, нима тѣ искатъ да амнистираме другитъ разбойнически нападения, които нѣматъ нищо общо съ политиката или стоятъ далечъ отъ всѣка политическа помисль? Е добре, г-да, съ чл. 1, п. 1 отъ законопроекта за амнистията, който ние предлагаме, се амнистиратъ всички тѣзи събития, безъ всѣкакви остатъци. И всѣки деятель, какъвто и да бѣде той, по какъвто и начинъ да е взелъ участие въ тѣзи събития, ще бѣде окончателно, безъ всѣкакви остатъци, амнистиранъ.

Г. г. народни представители! Вѣрно е, че и правителството, когато обсъждаше този законопроектъ за амнистия, се стремѣше да бѣде той по възможность най-широкъ, да обеме всичко...

А. Бояджиевъ (раб): Замъчила се планината, та родила мишка!

Министъръ Д. Върбеновъ: ... защото ние не желаемъ, когато страната се управлява отъ единъ режимъ на демокрация, на свобода, да има нѣкой пострадалъ поради своитъ политически убеждения, да остане въ затворитъ. Но ние ви казваме: това би могло да стане — както сполучливо забеляза г. Дрънски въ своята речъ — ако ние видимъ, че страната е съвсемъ успокоена, че всички нейни синове, принадлежащи на какъвто и да бѣде лагеръ, вѣрватъ по пѣтя на конституцията, по пѣтя на свободитъ, които ние проповѣдваме, а не вѣрватъ по пѣтя на конспирацията, и желаятъ да се борятъ противъ правителството на Народния блокъ или противъ нѣкоя друга партия или обществена сила, а не желаятъ да се борятъ противъ днешния общественъ строй, противъ институциитъ на българската държава така, както сѣ установени въ българската конституция.

Е добре, г-да, но въпрѣки това азъ ще ви кажа, че ние амнистираме и тѣхъ. Ако ние бѣхме на тѣхно мѣсто, другояче щѣха да постѣпятъ тѣ съ насъ. Тукъ (Сочи работническата група) има единъ господинъ, малѣкъ народенъ представителъ, който се осмѣли преди нѣколко заседания да каже даже на самия министър-председателъ, че ако тѣ взематъ властта, такива буржоа, като него, щѣли да ги пратятъ да чукатъ камъни.

П. Напетовъ (раб): Какво обидно има въ това? Каме-нодѣлскитъ трудъ е честенъ трудъ. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Азъ съмъ металоработникъ и съмъ правилъ мостове.

Председателъ: (Звъни)

И. Симеоновъ (д): (Възразява нѣщо)

А. Неновъ (раб): Иванъ Симеоновъ нищо нѣма да може да работи, та ще умре отъ гладъ!

А. Бояджиевъ (раб): И тогава ще има циркове.

Председателъ: (Продължително звъни)

Министъръ Д. Върбеновъ: Въпрѣки нашето пълно съзнание, че тѣ мѣчно могатъ да станатъ едни добри граждани споредъ нашитъ разбираня на днешната модерна демократична държава, ние имъ даваме амнистия. Отъ цифритъ, които ще ви дамъ подиръ малко, ще видите, че най-малко 50% отъ тѣхъ ще бѣдатъ амнистирани. Но чули ли сте вие, видѣли ли сте вие, чели ли сте нѣкъде въ вестницитъ, които се издаватъ по свѣта, да се е позволило единъ печатенъ органъ даже на меншевикитъ въ Русия, да се е позволило на Троцки да издава вестникъ въ Русия, да се е позволило на Раковски, бившъ атаманъ на малоруската съветска република, да говори публично и свободно въ съветска Русия — за да можете да обвинявате правителството на Народния блокъ, което позволява на всички политически течения въ тая страна да работятъ и да се борятъ, че то не желае да ви амнистира, да ви пусне на свобода? На всички ще отворимъ затворитъ ние, почитаеми г-да, но кажете ни, когато вашиятъ приятелъ Георги Костовъ отива до тамъ, че казва: „Вашиятъ законъ, вашето Народно събрание“, като-че-ли той не се третира даже като членъ на това Народно събрание, макаръ че участвува въ него, вие да бѣдѣте на наше мѣсто, какво ли бихте направили съ насъ, ако ние кажехме тия думи?

Нѣкой отъ мнозинството: Подъ ножъ!

З. п. Захариевъ (з): „Камъни ще чукате!“

А. Бояджиевъ (раб): Който работи, ще яде; който не работи, нѣма да яде.

А. Буровъ (д. сг): Тогава ще умрете отъ гладъ — вие всички сте хайлази!

Министъръ Д. Върбеновъ: Ние казваме, г-да: при това положение, при тоя погледъ, който имаме ние върху политическитъ борби у насъ, при това широко и голѣмо желание да бѣдатъ амнистирани всички, които могатъ да бѣдатъ полезни на тая държава, тѣ (Сочи работницитъ) ще кажатъ ли на своитъ другари отъ конспиративната Комунистическа партия да спратъ набѣгитъ си противъ държавата? Ще престанатъ ли да безпокоятъ и тревожатъ обществото у насъ съ своитъ конспирации? Ако да — тогава ние ще ги пуснемъ всички отъ затворитъ, ние ще отворимъ всички затвори за тѣхъ. Не отъ боязнь ние не даваме амнистия на всички осѣдени по закона за защита на държавата, а защото считаме, че на това общество, което управляваме и за което имаме отговорность, трѣбва да даруваме спокойствие и сигурность, които му сѣ нуждни както на всѣко свободно и демократично общество, за да може да се развива и да вѣрви по пѣтя на стопанския и политически напредѣкъ.

Г. г. народни представители! За да покажемъ, че въпрѣки тая ясна, тая категорична държавническа констатация, която правимъ ние, ние не сме прибѣгвали още къмъ борбитъ, които се водятъ въ голѣмитъ демократични държави противъ тѣхъ (Сочи работницитъ), ние сѣ забележка къмъ чл. 1 имъ казваме, че ние не само по пѣтя на общата амнистия по тия събития ще ги амнистираме, но и по пѣтя на помилващата амнистия ще амнистираме всички ония, които въ затвора сѣ дали доказателства, че сѣ станали добри граждани и че могатъ да бѣдатъ безопасни членове

на нашето общество. По пжтя на помилването ние ще ги пуснемъ, ще имъ дадемъ свобода, за да бждатъ при своитѣ близки и да работятъ, споредъ своитѣ разбирания и споредъ силитѣ си, за напредъка, за спокойствието и за бждещето на нашата държава.

С. Ивановъ (раб): Ключаритѣ на г. Върбенювъ ще иматъ своя вотъ въ тая помилваща амнистия!

Министъръ Д. Върбенювъ: Противъ моитѣ ключари нѣма защо да държишъ този езикъ сега.

Нѣкой отъ работницитѣ: (Възразява нѣщо)

Министъръ Д. Върбенювъ: Тѣ ще станатъ привърженици на вашата партия, защото у васъ тѣ ще намѣрятъ по-голъмо приложение на своя трудъ и защото днесъ цѣла Русия е обрната въ единъ безконеченъ затворъ, кждето само Чеката има думата. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работницитѣ) Тѣ ще станатъ ваши другари, защото днесъ всѣки трети човѣкъ въ Съветска Русия е полицай или шпионинъ, членъ на Чеката.

А. Неновъ (раб): Я пуснете работницитѣ да отидатъ и видятъ какво е тамъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Кой ви е забранилъ да отидете?

Н. Гавриловъ (нац. л): Кой ви държи тукъ?

Н. Стамболиевъ (з): Асенъ Бояджиевъ и Петко Напетовъ ходиха.

А. Неновъ (раб): Петко Напетовъ ходи, но не му давагъ да каже какво е видѣлъ тамъ.

Н. Стамболиевъ (з): Ако имашъ и ти 20—30 хиляди лева, можешъ да отидешъ тамъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Всички ще ви пратимъ тамъ — въ обетованата земя. Ще ви натоваримъ всички на единъ параходъ и тамъ ще ви пратимъ да упражнитѣ вашитѣ права на болшевици.

А. Буковъ (з): И да останете тамъ, ако искате.

А. Неновъ (раб): Ще се върнемъ и ще кажемъ какво е тамъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма защо да се връщате. Ще ви пратимъ тамъ да живѣте въ пълно спокойствие въ болшевишкия рай.

К. Русиновъ (раб): (Възразява)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И Вие, безбожникъ, да идете въ болшевишкия рай!

К. Русиновъ (раб): Не сме такива дяволи, каквито сте вие.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не сме толкова дегенерирани, колкото Вие! По-голъми дяволи отъ васъ нѣма!

К. Русиновъ (раб): Дяволи, като митрополитъ Стефана, който завчера благославяше вашитѣ фашисти, които връзватъ невинни български граждани и ги убиватъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие сте антихристъ.

К. Русиновъ (раб): По-голъми антихристи отъ вашитѣ полицайи нѣма.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безбожникъ, нахалникъ, каквѣто не е виждало Народното събрание. Вие се гаврите тукъ съ евангелието.

Министъръ Д. Върбенювъ: На една почтена жена, комунистка, майка на революцията, както я наричатъ, болшевишкото правителство още не ѝ е издало свободенъ билетъ да излѣзе отъ Русия, макаръ че тя отъ редъ години търси възможности да напусне Русия. Толкова голѣма е свободата въ Русия даже за комуниститѣ, членове на тая болшевишка държава.

А. Капитановъ (з): Петко Напетовъ нали си дойде.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той е агентъ-провокаторъ.

А. Бояджиевъ (раб): (Къмъ министъръ Д. Върбенювъ) Г. министре! Имате грѣшка. Клара Цеткинъ никога не е искала да напусне Русия. Тя е членка на изпълнителния комитетъ на Коминтерна.

Министъръ Д. Върбенювъ: За Петко Напетовъ нѣма какво да говоря. Той е официаленъ представителъ на болшевишка Русия. Той е агентъ-провокаторъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Той бѣше изпратенъ въ Русия, за да може да докара въ Парламента 31 централчета.

А. Бояджиевъ (раб): Г. министре! Това го заличете отъ стенограмитѣ, защото е срамота (Глъчка)

Министъръ Д. Върбенювъ: Г. г. народни представители! Ние считаме, че съ забележитѣ къмъ чл. 1 отъ законопроекта за амнистия, който внасяме, ще се постигне голѣмата целъ — успокояването на страната, ще се ликвидира веднѣжъ за винаги съ събитията на нашето близко бурно минало. По такъвъ начинъ правителството на Народния блокъ ще изпълни едно обещание не, а единъ дългъ къмъ народа.

Г-да! Относно възражението, което се направи, че амнистията не била чисто политическа, ще ви кажа, че законопроектътъ, който е внесенъ, цели да амнистира само политически събития. Ако се амнистиратъ нѣкои дребни престѣпления, които правятъ впечатление, че не сѣ чисто политически, то е затова, защото сѣ въ връзка съ събитията, които законопроектътъ цели да амнистира, събития, които станали въ България или преди свършването на войната, или веднага следъ свършването ѝ. Но като хвърлите погледъ върху всичкитѣ разпореждания на законопроекта, ще видите, че общата му тенденция е да даде една *par excellence* политическа амнистия, чрезъ която да хвърли булото на забравата само върху голѣми политически събития, макаръ че въ миналото е имало практика у насъ да се даватъ лични амнистии. Спомнете си амнистията, която бѣ дадена на запасния майоръ Поповъ. Такава амнистия бѣ дадена и на Тодоръ Ивановъ, Димитъръ Тончевъ и д-ръ Василъ Радославовъ. Такава амнистия се даде и на известнитѣ македонски революционери Санлански, Чудомиръ Кантарджиевъ и на други. Макаръ да е имало такава практика у насъ, ние не я възприехме. Ние решихме да амнистираме само престѣпни деяния, извършени презъ събития, а не лица.

Г. г. народни представители! Правителството, въ желанието си да включи въ тая амнистия и престѣпленията по други закони, предвиди въ пунктъ 3 на чл. 1 редица престѣпления по наказателния законъ, като, разбира се, изключи ония, които счита, че засѣгатъ твърде дълбоко и твърде опасно устоитѣ на днешния общественъ редъ.

Г. г. народни представители! Както ви казахъ, съ забележка а къмъ чл. 1 даваме възможностъ и ония наши граждани, осждени за деяния по ония членове 13 и 16 отъ закона за защита на държавата — които членове предвиждатъ най-тежки наказания и се изключватъ отъ тоя законопроектъ за амнистия — да бждатъ амнистирани чрезъ помилване, когато имъ дойде редъ.

И най-после, г. г. народни представители, за да разпростремъ забравата даже и по отношение материалнитѣ последици отъ всички деяния, които амнистираме, казваме въ чл. 9 отъ законопроекта: (Чете) „Гражданскитѣ последици отъ амнистиранитѣ деяния се заличаватъ, освенъ ако се касае до такива въ полза на частни лица, или отъ деяния, които се амнистиратъ, съгласно забележка а къмъ чл. 1, т. 2 и чл. 8“ отъ този законопроектъ.

„Тая наредба се отнася до всички деяния, амнистирани съ предшестващи закони, независимо отъ обстоятелството, дали гражданскитѣ последици сѣ присждени заедно или отдѣлно отъ углавното дѣло. Стига основание на иска да е било амнистираното деяние.

Гражданскитѣ последици, произтичащи отъ амнистиранитѣ, съгласно чл. 1, т. 1, събития въ полза на частни лица, се заличаватъ, ако последнитѣ сѣ обезщетени отъ държавата било съ пенсия, било по другъ начинъ“.

Разпростирайки, г. г. народни представители, забравата и върху тѣзи граждански последици на амнистиранитѣ деяния, ние считаме, че допринасяме достатъчно много за настѣпване на успокоението у насъ, че ние подпомагаме твърде много бждещето спокойно развитие на нашата страна и че ние работимъ, за да сплотимъ народа, за да го накараме да забрави бурното близко минало, което той преживѣ, да го накараме да остави злоститѣ си, неприязньта си, да го накараме да се обедини въ името на го-

лѣми държавни интереси да си подадатъ братска ръка всички българи, да се почувствуватъ всички българи като деца на единъ и сѣщъ народъ, да забравятъ това, което бѣше до недавна, и по такъвъ начинъ тоя жилавъ, тоя трудолюбивъ народъ да може да прояви максимумъ усилия и съ общитѣ усилия, съ енергията на всички да превъзмогнемъ кризата и нѣмотията, въ която той се намира. Мене ми се чини, г. г. народни представители, че най-малкото поне вие трѣбва да признаете доброто желание и воля на правителството, което, съ даването на тая обща политическа амнистия, прави нѣколко крачки напредъ по пътя на успокояването на страната. Въ желанието си да даде това успокоение на страната, то амнистира даже събития като годечното нападение чрезъ пунктъ 2 на чл. 1 отъ законопроекта. По такъвъ начинъ даваната амнистия обема всички събития, които се развиха у насъ въ последнитѣ години.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Дава се амнистия и по чл. 352 отъ наказателния законъ.

Министъръ Д. Върбенювъ: Дава се, г. Боянъ Смиловъ. Азъ разбирамъ апострофа, който вие ми правите, но трѣбва да Ви кажа, че това се прави пакъ по политически съображения, защото, ако е станало нарушение на чл. 352 отъ наказателния законъ, станало е поради невъзможността за известни партии да правятъ своитѣ конгреси и трѣбваше да се унижаватъ да искатъ разрешение лично отъ министра на вътрешнитѣ работи, като че ли той е садразаминъ въ турската империя, за да разрешава събранията, когато това право на събрания е осветено отъ конституцията, но само за една легална, за една признаваща конституцията партия. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Смиловъ! Вие какъ смѣтате — това престѣпление користо ли е или политическо?

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Фалшификацията никога не е политическо престѣпление — въ нея има умисль.

Б. Смиловъ (нац. л. о): За пръвъ пътъ въ историята на свѣтовнитѣ амнистии...

Отъ мнозинството: О-о-о!

Б. Смиловъ (нац. л. о): ... се вмѣква амнистия на фалшификация на официални документи. Подбудитѣ никой пътъ не могатъ да бждатъ взети въ съображение, за да поставите въ закона амнистия на фалшификация.

З. п. Захариевъ (з): Вие създадохте условия за толкозъ много престѣпления.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ Б. Смиловъ) Когато дойде да разглеждаме законопроекта членъ по членъ, тогава ще имаме честта да се съпоставимъ съ вашитѣ разбирания и ще видимъ дали това е политическо престѣпление, користъ или фалшификация. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): (Къмъ Б. Смиловъ) Амнистията отъ 1926 г. сѣщо така засегна дѣла по чл. 352. Вие знаете това, но правите само диверсия.

З. п. Захариевъ (з): (Къмъ Б. Смиловъ) Вие дадохте нареждане за преследване на невинни хора.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Искамъ да кажа, че не е политическо престѣпление фалшификацията.

Председателъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Молд, г-да, оставете този споръ. Ще дойде разглеждането на законопроекта членъ по членъ и ще се обяснимъ.

Министъръ Д. Върбенювъ: Г. Смиловъ трѣбваше да чете между редоветъ на това, което е писано въ законопроекта. Но понеже той не го е разбралъ и прави въпросъ, азъ ще му кажа, че по нашитѣ разбирания, така, както е направено това престѣпление, то е *par excellence* политическо престѣпление.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Преди всичко въпросъ е дали има престѣпление. Имаше, може би, въ главата на Сговора престѣпление, за да може да преследва Земледѣлския съюзъ.

Х. Родевъ (нац. л.): По тая глава отъ закона трѣбва да има непременно користъ. Щомъ нѣма користъ, не може да става дума за престѣпление.

Министъръ-д-ръ А. Гиргиновъ: Въпросъ е дали има престѣпление.

Председателъ: Този въпросъ ще се дебатира при второто четене на законопроекта.

Министъръ Д. Върбенювъ: Г-да! Азъ привършвамъ своето изложение. Следъ като ви дадохъ обясненията, които можахъ да ви дамъ, за нуждата отъ гласуването на този законопроектъ, за голѣмото облекчение, което той ще внесе върѣдъ народа, азъ моля народнитѣ представители отъ болшинството и цѣлото Народно събрание да преценятъ мотивитѣ, които сѣ продиктували внасянето на този законопроектъ, и да вилатъ дали правителството, като е преценило моментитѣ, въ които живѣемъ, е могло да отиде по-далечъ. Азъ ви моля, накрая, да имате предъ видъ всички тия съображения и желанието ни да вървимъ по пътя на реформитѣ. Ние внасяме този законопроектъ съ единственото желание да успокоимъ народа и да му дадемъ възможность да забрави миналото, за да премине правителството следъ това къмъ разрешението на другитѣ въпроси, които очакватъ разрешение. Азъ моля почитаемото народно представителство да гласува законопроекта по принципъ, така както е внесень. А въ комисията ще се направятъ подобрения — ако това бжде възможно. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Посрещнатъ съ ржкоплѣскания отъ мнозинството) Г. г. народни представители! Нѣколко дни вече обсъждаме въпроса за амнистията. Мене не ме учудва, че Народното събрание се занимава вече нѣколко дни съ тоя въпросъ, както не ме учудватъ и крайноститѣ, въ които изпаднаха нѣкои оратори. Колчемъ пѣти се повдига въпросъ за амнистия въ Народното събрание, толкова пѣти партийнитѣ страсти се сгорещаватъ, и колкото да искаме да надвиемъ себе си и да казваме, че спускаме завеса на миналото, по неволи, г. г. народни представители, ние малко повдигаме тая за завеса.

Въ нашия Парламентъ азъ съмъ участвувалъ при даването на десетки амнистии и мога да ви увѣря, че сегашнитѣ дебати се различаваха малко отъ дебатитѣ при другитѣ амнистии, защото събитията, които се изживѣха, бѣха страшни и, колкото и да се мжчимъ да ги забравимъ, тѣ още иматъ следи въ самитѣ насъ. Но трѣбва да не се забравя, че моментитѣ, при които разискваме сегашната амнистия, сѣ особено важни; тѣ сѣ важни за насъ, правителството, тѣ сѣ важни и общо за васъ, Парламента. Тѣ сѣ важни за насъ като правителство, което изхожда отъ единъ Народенъ блокъ, спечелилъ изборитѣ въ опозиция. За Парламента тѣ сѣ важни, защото той трѣбва да заеме мѣстото на държавенъ институтъ, а не да бжде партиенъ институтъ.

Г. г. народни представители! Азъ слушахъ тукъ речитѣ на всички г. г. оратори, а когато бѣхъ заетъ и не можехъ да ги слушамъ, азъ ги прочитахъ. Разбирамъ великодушнитѣ чувства, които се изказватъ отъ трибуната къмъ страдащитѣ. Разбирамъ, че партиитѣ, свързани съ нѣкои лица, които сега иматъ нещастна сѣдба, искатъ да имъ помогнатъ. Това е въ реда на нѣщата. Нѣкои отъ г-да ораторитѣ ни правѣха цитати отъ видни мислители и видни поети. Азъ се люблювамъ, когато виждамъ млади хора да се обръщатъ къмъ мислители или поети, за да мотивиратъ своето убеждение върху амнистията. Но, г. г. народни представители, Викторъ Хюго е писалъ думитѣ, които ни се цитираха тукъ, въ епохата на политическия романтизъмъ, презъ 70-тѣ години на миналия вѣкъ, а отъ тогава ние изживѣхме близо 65 години — години, които съвършено не приличатъ на миналитѣ години. Азъ завиждамъ на поета, който живѣе въ друга срѣда, който се носи на своитѣ криле въ висинитѣ небесни да дири истина, правда и красота; азъ завиждамъ на философа, който неуморно работи, за да издирва начини, за да може човѣкътъ да стане по-съвършенъ и обществата да бждатъ по-здрави. Завиждамъ имъ, защото съмъ въ тежкото положение на политикъ — каквато сѣдба иматъ политикитѣ не само у насъ, но и на

вред — политици, които живеем в действителния живот, които живеем с страсти, неволит и нуждит на своите народи, в една срѣда, която иска от нас да действваме, а не да мечтаем, която иска всѣкидневно да удовлетворяваме нужди и да уталяваме страсти. И когато се поставим в положението на политици, аз искам от всички вас, г. г. народни представители, които сега сте политици, да разисквате само на политическа база. Аз нѣма да откажа, че онова сърдце, което е подхранвано от щедра и великодушна мисъл на поета и мислителя, е по-годно да бѣде по-милосърдно. Но аз искам да кажа, че тъкмо хора с такива сърдца трѣбва да влѣзат в конфликт съ себе си като политици, каквито съдбата е отредила да бѣдат в днешния ден и да извършат своето дѣло като политици.

Г. г. народни представители! Що е амнистия? — Даваха ни се нѣколко дефиниции за това, що е амнистия. И аз съм ги давал в миналото и днес нѣма да се отрека от тѣх. Но, г. г. народни представители, тия думи „завеса“, „було“ сѣ само думи, съдържанието на които трѣбва да разберем. Ако ли амнистията е само завеса на един акт от една голѣма трагедия в живота и тази завеса се спуска, за да настѣпи забора на едно минало без всѣкакви последици за действителния живот, тогава най-лесно е да кажем: да спуснем завесата — и всичко умрѣ в миналото! Но, г. г. народни представители, амнистията не е гроб, който копаем, амнистията не хвърля зад кулисите хора, които изхвърляме от срѣдата на живота; напротив, амнистията е възраждане на живот, тя е възкресение. И когато тѣй поставите въпроса, вие ще трѣбва да видите амнистията какви резултати и сетнини за действителния политически живот на страната ще даде. Ние искаме да забравим фактите, да забравим онова, което днес ни кара всички, които сме тук, по-малко или по-много виновни за миналото, всички ние, събрани тук, уплашени, може би от собствените си дѣла в миналото, да кажем: ние се стрѣсваме, искаме за днешния и за утрешния ден да наредим живота си така, щото, забравяйки миналото, да създадем трайни условия за един спокоен политически живот в страната, който ще ни даде възможност да разрешаваме тежките стопански и финансови задачи на нашата държава. Това е собствено амнистията, която дебатирате днес. Аз искам да зная сетнините на тази амнистия за настоящия и за утрешния ден. Аз за себе си, като държавник, и другарите ми тук (Сочи министрите), пък и вие (Сочи мнозинството), които сте с отговорности, трѣбва да знаем що правим с днешната държава, която управляваме. За Народния блок, дошел да управлява в тежки времена, въпросът за амнистията е един от мъничките въпроси, който трѣбва да ни занимава, но един въпрос, който ще покаже, ще служим ли ние за здрава основа на едно управление, което аз имам честта да председателствам, с оглед на всички тежки минути, които преживяваме, и политически и стопански, или ние ще се забравим в частностите и дребностите, лични и партийни, и ще пропуснем великото дѣло, за което сме призвани да работим. (Ржкоплѣскания от мнозинството) За нас въпросът е много ясен, и аз го слагам много откровенно.

Сега съ кои сме в спор, г. г. народни представители? В спор сме с крайната лѣвица.

А. Бояджиев (раб): Съ избирателите!

Министър-председател Н. Мушанов: В спор сме с крайната лѣвица, която желае безусловна амнистия. За мен „безусловна амнистия“ е един термин кух, термин, който не съдържа въ себе си нищо. Защо вашата (Сочи работниците) идеология собствено е да искате да се освободят тъкмо ония, които ние смѣтаме, че с най-голѣмата опасност за днешния държавен строй.

А. Ненов (раб): В Градското казино защо говорихте за безусловна амнистия?

Председател: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Моля, моля. Ако не искате да паднем в тѣзи закачки, за които говори г. Икономов, ще оставите да разискваме въпроса по-почтено.

Съ кого сме в спор? Аз чета в вчерашния брой на в. „Пладне“, че сме в спор с г. Оббов. Тѣзи сѣ крайностите. Какво искате вие, г-да, от крайната лѣвица? Искате амнистия за всички. За кои? Ако ли моето гледище е право, че тази амнистия ще трѣбва да има за

сетнина да видим ред и мир в страната и всички да се впрегнем в тежката колесница на това стопанско зло, което ни души, ако поддържате същото, кажете ми какъ мога, г-да, да бѣда аз глупец пред очите на ония, които вие защитавате, които по едно доблестно разбиране, от тѣхно гледище, ми изпращат резолюции; в които заявяват, че не искат амнистия или искат амнистия само ако могат да живѣят в един комунистически строй, ако се възстанови Българската комунистическа партия всецѣло и ако падне фашистската диктатура! За да не бѣда голословен, ето ви заявленията (Показва заявления от политически затворници-комунисти) — имена нѣма да споменавам — от хора, които смѣтаме да амнистираме и които сами се намират негодни да живѣят в тази „кална фашистка“ държава.

А. Бояджиев (раб): Това не е вѣрно. Прочетете заявленията.

Председател: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Тѣ искат да живѣят при един режим като този в Съветска Русия.

А. Ненов (раб): Прочетете заявленията.

Нѣкой от мнозинството: Стига, бе, засрами се!

А. Кантарджиев (д): Той нѣма срам!

Министър-председател Н. Мушанов: (Чете) . . . „да внася всрѣд нас деморализацията на кървавата фашистка диктатура. Ние стоим твърдо на революционната борба на работническата класа и заедно с нея се борим за пълна и безусловна амнистия, премахване закона за защита на държавата и легализиране на Българската комунистическа партия.“

Г. Костов (раб): Какво престѣпно има в това?

Председател: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Моля, моля, не престѣпно. Искам да ви кажа, че тѣзи хора искат да живѣят в един режим по ваш терк. За тѣх амнистията е благо, за тѣх свободата е благо само тогава, когато се изпълни тази тѣхна резолюция. Вие, г-да, бидейки от най-крайните, смѣтате ли, че може да има толкова безхарактерни, толкова подли хора тук, които могат да се волят от тѣзи резолюции, когато дават тая амнистия? Може ли да допуснете, че тѣ могат да дойдат до това положение, че да приемат лозунгите на тѣзи приятели, давайки такава амнистия? Какви биха били сетнините за нашата държава, за реда в нея, когато тѣзи хора излизат от затворите с подобни лозунги и когато утре, по силата на законите в страната, тѣ отново ще влѣзат в тѣх? Какви сетнини може да има една такава амнистия, каквато се желае от вас, работниците, когато тѣзи хора, бидейки още в затворите, проповѣдват революционната борба, която ние смѣтаме, че носи смъртта на България, на мира и реда в нея, който ние искаме да й гарантираме, когато сме се нагърбили с управлението.

А. Ненов (раб): Нали 21 юни не е 9 юний?

Председател: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: *Г-да! Аз ви цитирах само едно заявление, за да докажа, че тъкмо крайните, които водят тая борба — (Към работниците) това сѣ вашите идеали, това сѣ идеалите на революционерите, които сѣ повели тая борба — че тъкмо тѣ доказват с своите постѣпки, че не желаят да живѣят в мир. Тогава можете ли да кажете, че вие представлявате общественото мнение на тази страна, която се е загрижила, която мисли какъ да лѣкува своите рани? Не сме ли ние прави, когато ви казваме, че с този ваш лозунг, който вие въздигате, за революционна борба, сте далеч от мнението на българския народ, който страда и иска благоденствие и мир в тази страна? (Ржкоплѣскания от мнозинството) Можете ли да наведете други аргументи — да си говорим откровенно? Когато даваме тази амнистия, аз зная, че ние ще бѣдем упрекнати от крайната лѣвица за това, че, давайки тази амнистия, ние не сподѣляме нейния възглед. Аз смѣтам, че наш дълг е да омислим страната и да дадем надежда и вътре в България, и вън от нея, че правителството, което управлява страната, стои здраво и никога нѣма да се по-

веде по лозунгите, които вие, отъ крайната лѣвица, проповѣдвате — за революционна борба. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Това е *gaissou d'être* — тѣ на правителството. Днешното правителство на България дойде въ името на омиротворението на страната, а не въ името на революционитѣ борби, които вие проповѣдвате. Затова недейте ни упрѣква, недейте казва, че сме противъ себе си, когато даваме амнистия въ границитѣ, въ които я даваме.

Това е, г-да, отговорътъ, който давамъ на тѣзи, които смѣтатъ, че ние сме въ конфликтъ съ себе си, . . .

А. Неновъ (раб): Съ избирателитѣ.

Председателъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: . . . като не даваме амнистия такава, каквато тѣ желаятъ.

Г. г. народни представители! Азъ зная колко е печална съдбата на затворникъ или на оны, които е извънъ границитѣ на отечеството си. И заради това азъ не се сърдя никому, който, бидейки въ това положение, може да се оплаква и да пледира срещу ония, които управляватъ. Г. Оббовъ въ в. „Пладне“ не спори по амнистията, а иска да докаже, че днешниятъ режимъ не удовлетворявалъ желанието на народа. Негово разбиране, негово схващане. Нека живѣе съ своитѣ разбираня — азъ въ споръ съ него нѣма да влизамъ. Но, г-да, азъ искамъ да ви кажа най-откровенно, че има моменти, когато личноститѣ трѣбва да страдатъ заради реда въ държавата. И азъ съмъ изпитвалъ, може би, сжщитѣ мъки, за да мога да ги зная. Въ една държава, може би, да се наложи по-нѣкога нѣкой човѣкъ да страда. Но нѣма защо да си правите иллюзия: безъ страдания България нѣма да се оправи. Не казвамъ, че беззаконията трѣбва да станатъ правило. Но при тѣзи страсти, при които ние живѣемъ, ако не бѣхме забравили страданията въ миналото, щѣхме ли ние тукъ (Сочи мнозинството) да се съберемъ наедно? Нали резонътъ на днешната властъ е да забравимъ страданията въ миналото и да се съберемъ наедно, защото страда държавата, чийто страдания може би сж по-голѣми отъ нашитѣ лични? Защо да се иска да се възвисява въ култъ една личностъ, да се смѣта, че отъ нея зависи спасението на страната? Това азъ не допускамъ.

И азъ, отъ желание да бѣда най-коректенъ спрямо онѣзи, които страдатъ въ днешния день, искамъ да ви кажа какво е нашето мнение като управници. Какво иска държавата днесъ отъ насъ като управници? Позволете да ви кажа — да не смѣтате, че е нахално, не искамъ да се обърна къмъ оппозицията, обръщамъ се къмъ васъ, г-да отъ блока, които ни поддържате — позволете да ви кажа най-искрено и честно, че днесъ ние сме собствено държавата, ние сме управлението, и ако трѣбва да сждимъ по настроението, ето това настроение (Сочи работницитѣ), които ми казватъ, че съмъ престѣпникъ, защото не давамъ оная амнистия, която тѣ желаятъ. Азъ искамъ да разберете, че нашето положение действително е мъчно, че ние днесъ, които ви представляваме въ държавата, сме въ състояние да си дадемъ единъ много правилень отчетъ за положението на държавата вътре и вънъ. И затова ние ви молимъ всички, съ огледъ на бѣдещитѣ интереси на тази страна и интереситѣ, може би, на ония, които седятъ отъ вънъ, въ този моментъ да подкрепите правителството. Или имате съзнанието за тѣзи голѣми задачи, които ще разрешимъ, или го нѣмате. И азъ искамъ да ви накарамъ да разберете, че съображенията, които сме имали, не сж лични, не мразимъ, не сме жестоки да го-нимъ, но милѣмъ държавата си, милѣмъ народа си. Защото за менъ, г-да, днесъ и народъ, и България искатъ държава. Или имаме здрава държава съ едно управление, което искаме да разрешава тежки, много тежки задачи, или нѣмаме тази държава. И колкото ние я отслабваме и похабяваме, толкова повече ние ще докараме онова, отъ което бѣгаме, толкова повече ние ще раздрусаме реда и ще отслабимъ държавата си. Въ днешно време, г-да, или държавата е здрава и народътъ и България ще бѣдатъ добре, или държавата е разклатена и тогава нито народътъ, нито България, за която пѣемъ хубави пѣсни, „Мила Българно“, ще бѣдатъ добре. Въ сжщностъ само ще си пѣемъ пѣснитѣ; а фактически ще вървимъ въ другъ пътъ.

Ето защо, вземайки думата последень, следъ дългитѣ речи и особено следъ обстойната речъ на г. министра на правосъдието, искамъ да обърна вашето внимание само върху туй, г-да. Ние, които представляваме днесъ държавата, сме грѣшни хора, не сме светци. Но азъ искамъ отъ васъ, честни хора, да признаете, че въ туй време, когато работимъ една амнистия, въ тия тежки дни, при тия страсти — искамъ вие, болшинството, които ни поддържате, да ни вървате въ туй — ние сме ценили външнитѣ обстоя-

тельства отъ вси страни, за да кажемъ, че въ днешния моментъ амнистията, която ви предлагаме, е едно дѣло полезно за държавата, че то е едно дѣло, което ще ни спеси, едно дѣло, което ще ни позволи да вървимъ напредъ и да работимъ по голѣмитѣ стопански и финансови въпроси.

Азъ винаги съмъ говорилъ, и сега ви казвамъ, че основата, споредъ менъ, за благосъстоянието и преуспѣването на българския народъ е политическиятъ миръ въ страната. Дълги години съмъ се борилъ наедно съ моя другаръ г. Малиновъ да доказвамъ въ тая страна, че докато българскиятъ народъ е раздѣленъ на две враждуващи страни, отъ които едната държи ножа и е готова да го забие въ гърба на другата, дотогава нито България ще види миръ, нито ще направимъ крачка напредъ съ огледъ благосъстоянието ѝ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) И днесъ, когато ви говоримъ, че искаме да минемъ по-напредъ този въпросъ за амнистията, то е, защото искаме да разрешимъ този въпросъ, който е една крачка напредъ въ този пътъ, за да можемъ следъ това да трѣгнемъ по-смѣло въ пѣтицата, въ които трѣбва да вървимъ. Иначе, г-да, положението ще бѣде още по-тежко.

Схващайки тѣй широко и принципиално въпроситѣ, азъ ви моля да не смѣтате, че обществено мнение въ страната днесъ е противъ насъ, които сме внесли тази амнистия. А че ще има винаги, г-да, у отдѣлнитѣ класи на народа настроения противъ амнистията, то е ясно. Но политиката е тъкмо изкуството да канализирашъ настроенията. Политикътъ не трѣбва да се отдава на настроенията и да трѣгне подиръ тѣхъ; политикътъ, и особено държавникътъ, който отговаря за страната си, трѣбва да канализира настроенията. Не сме ли способни да канализираме настроенията и отдадемъ ли се на тѣхъ, г-да, увѣрявамъ ви, че нашата държава нѣма да трѣгне напредъ, въ смисълъ на заздравяване на нейнитѣ устои. И азъ искамъ сега всѣки за себе си да разбере, дали другитѣ сж прави, дали действително крайнитѣ настроения, че могатъ да ни напѣтватъ въ тѣхния пътъ, или нашитѣ разумни, искрени, честни думи ще накаратъ всички други, които иматъ само настроения, да смѣтнатъ, че тукъ управлява днесъ едно управление, което иска честно и лоялно да се изкаже предъ тѣхъ, но което държи преди всичко за здравотата на държавата, за напредъка, мира, свободата и благосъстоянието на нашия народъ. (Продължителни ржкоплѣскания отъ мнозинството)

И. Велчевъ (з): Г. министре! Какво ще кажете за искането на Стайнова, който каза, че тѣ, ако били на властъ, щѣли да дадатъ пълна и безусловна амнистия? (Възражения отъ мнозинството)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Мълчи тамъ, бе! Недей разваля хубавата речъ на г. министра.

Председателъ: Моля, тишина, г-да! Пристѣпваме къмъ гласуване.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ по принципъ на първо четене законопроекта за амнистия, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Гласуватъ всички парламентарни групи, съ изключение на Работническата парламентарна група. Всички народни представители, съ изключение на работницитѣ, ставатъ и продължително ржкоплѣскатъ)

А. Бояджиевъ (раб): Ние казахме, че има единень фронтъ отъ тукъ (Сочи сговориститѣ) до тамъ. (Сочи мнозинството)

Г. Говедаровъ (д. сг): Държава пазимъ, и затуй гласуваме за амнистията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля да се отбележи, че само комуниститѣ сж противъ амнистията, че само тѣ не гласуваха.

А. Циганчевъ (з): (Къмъ работницитѣ) Значи, вие не искате амнистия! Сега се гласува по принципъ и нищо не ви прѣщя да гласувате. Нека, обаче, народътъ види, че вие сте противъ амнистията. (Възражения отъ работницитѣ. Глъчка)

Председателъ: (Силно звъни) Г-да! Давамъ 10 минути отидхъ.
(Следъ отидха)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Заседанието продължава.

Следва точка втора отъ дневния редъ: докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ — продължение разискванията по избора въ Орѣховска околия.

Г. докладчикът въ едно от миналите заседания докладва тоя изборъ. Въ доклада се поиска отъ комисията по провѣрка на изборитѣ касирането на цѣлия изборъ въ тая околия. Разискванията сѣ отложени за друго заседание.

Има записани оратори.

Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ.

С. Мошановъ (д. сг): Искамъ думата по приложението на правилника, г. председателю!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Имате думата.

С. Мошановъ (д. сг): Вѣрно е, както констатирахте, че Орѣховскиятъ изборъ се докладва тукъ съ предложението за касирането му въ цѣлата околия. Обаче, съгласно една установена практика и съгласно правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, не може да се разглежда изборътъ въ едно заседание, безъ да бѣде изрично поставено на дневенъ редъ за това заседание разглеждането на този изборъ. Въ това отношение практиката навсички Народни събрания, както и на сегашното, неуклонно е следвала тая процедура. И азъ тукъ съмъ запазилъ случайно единъ дневенъ редъ, отъ който се вижда това — впрочемъ, това е въ съзнанието на всички и на самото председателство. Въ този дневенъ редъ е казано: (Чете): „Точка 6. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ (Разисквания по избора въ Кошукавацката избирателна околия)“. Значи, винаги се е указвало въ дневния редъ, че ще се разглежда единъ изборъ, който ще се касира.

Азъ, обаче, не се формализирамъ дотамъ, че кажа, че дори и тогава, когато правилно е билъ съобщенъ отъ председателството дневниятъ редъ, само че е станалъ единъ пропускъ въ това листче — дневниятъ редъ — този пропускъ може да лиши Народното събрание отъ правото му да разглежда избора. Но отъ справката, която направихъ въ стенограмитѣ, се указва, че г. председателътъ, отлагайки заседанието за следующия денъ, за днесъ, и изброявайки точкитѣ на дневния редъ, не е казалъ, че ще се разглеждатъ кошукавацкиятъ и орѣховскиятъ избори, вследствие на което въ днешния дневенъ редъ не е отбелязано изрично разглеждането на тѣзи избори.

Г. г. народни представители! Вие имате време да разгледате тия избори. Обаче не бива да се създава прецедентъ. Хората трѣбва да знаятъ, когато ще се касиратъ известни избори, че ще се разглеждатъ, за да пристѣпватъ тукъ. Днесъ даже и народнитѣ представители отъ Орѣховската избирателна околия въ този моментъ не сѣ тукъ, понеже не сѣ знаели, че ще се разглежда орѣховскиятъ изборъ, тъй като въ дневния редъ не фигурира, че тѣзи избори ще се гледатъ.

И азъ моля, г. председателю, да не се създава едно нарушение на една установена отъ предидущитѣ Народни събрания практика.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цоню Бръшляновъ.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Не се касае тукъ само за принципа, че не може да се разглежда въпросъ, който не е поставенъ на дневенъ редъ. Наредбата на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание, да се постави изрично на дневенъ редъ разглеждането на изборъ, за който се иска касиране, има своя дълбокъ смисълъ — да знаятъ всички депутати, че на следующия денъ ще се разиска и гласува за касирането на избора. Всѣки единъ има право да знае, кога ще се гласува този въпросъ, за да пристѣпва тукъ.

Ето защо, и азъ ви моля, моля и председателството, да не поставя на разглеждане и гласуване този въпросъ сега, а да го постави на дневенъ редъ не за едно бѣдеще заседание, а определено: за следующето заседание.

С. Ризовъ (з): Всѣки народенъ представителъ е длъженъ да пристѣпва на заседанията.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Велчевъ.

И. Велчевъ (з): Действително въ дневния редъ за днешното заседание не е посочено, че ще се разиска по избора въ Орѣховска околия. Съгласно правилника за вътрешния редъ, за да може да се разиска по този изборъ, той трѣбва да бѣде сложенъ на дневенъ редъ, и

ще бѣде грѣшка, ако пристѣпимъ да го разглеждаме, безъ да е билъ сложенъ на дневенъ редъ.

Затуй моля да се приеме предложението на г. Мошановъ и да се вдигне заседанието.

С. Омарчевски (з): Защо да се вдигне заседанието? Има другъ дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Чл. 32 отъ правилника за вътрешния редъ е ясенъ: (Чете): „Народното събрание се произнася за валидността на изборитѣ. Ако провѣрочната комисия е дала заключение за касиране на нѣкой изборъ, разискването не може да стане въ сѣция денъ, въ който се е докладвалъ изборътъ въ Събранието, а се отлага за следното заседание“.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): „Следното заседание“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Следното заседание, въ което се разискватъ изборитѣ, е днешното заседание.

Отъ лѣвицата: Не, не.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Заради това веднага ще пристѣпимъ къмъ разглеждането на изборитѣ, които се докладваха въ предидущото заседание.

С. Мошановъ (д. сг): Три дена не сме заседавали. Трѣбва да се постави на дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Чл. 32 отъ правилника не казва нищо повече отъ онова, което ви прочетохъ, и, съгласно правилника, ще пристѣпимъ къмъ разискване на избора въ Орѣховска околия.

Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ.

С. Мошановъ (д. сг): Това е абсолютно невъзможно. Вие нарушавате правилника. Азъ правя апелъ къмъ г. Гиргинова, който по този въпросъ познава практиката и който тукъ представлява правилството. Нека той каже своето мнение по този отъ най-сѣществено значение въпросъ: може ли Народното събрание да разглежда и взема решения по въпроси, които не сѣ поставени на дневенъ редъ?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Пропускъ е направено отъ председателството, че не е поставено на дневенъ редъ разискването по този изборъ. Не се формализирайте, г. председателю!

С. Мошановъ (д. сг): Вие виждате, по-рано, въ дневния редъ е било казвано: разискване по избора въ Кошукавацка околия, и т. н. Така трѣбваше да се каже и сега за орѣховския изборъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Трѣбва изрично да се каже.

Г. Говедаровъ (д. сг): По-рано винаги е било казвано: докладъ по кошукавацки изборъ или еди кой другъ изборъ. Вземете дневнитѣ редове на предидущитѣ заседания и ще видите, че е било така.

П. Деневъ (р): Г. председателю! Искамъ да кажа две думи по въпроса, който се дебатира.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Имате думата.

П. Деневъ (р): Г. г. народни представители! Приблизително сѣщиятъ случай имаме при пещерския изборъ. Вѣрно е това, което каза г. подпредседателътъ, че чл. 32 отъ правилника не пише нищо друго, но и въ редъ други членове отъ правилника, въ които се говори за работѣ на Парламента, се казва, че въпроситѣ се слагатъ на дневенъ редъ за следващото заседание най-рано. Значи, трѣбва да се сложатъ на дневенъ редъ. Когато провѣрочната комисия изкаже мнение, че единъ изборъ трѣбва да бѣде касиранъ, чл. 32 отъ правилника има този смисълъ, че въ туй тѣкмо заседание не може да се почнатъ дебатитѣ; но дали разискванията ще се състоятъ въ следващото заседание или следъ две заседания, това е въпросъ откритъ. Дебатитѣ по амнистията можеха въ това заседание да ни ангажиратъ до полунощъ. Тогава въпросътъ за орѣховския изборъ може ли да бѣде разглежданъ на следващия денъ, по силата на чл. 32 отъ пра-

вилника? Не може. Трѣбва да поставите на дневен редъ: разисквания по орѣховския изборъ.

Това е, г-да, по съвѣсть, по убеждение. Това е и смисълътъ на чл. 32 отъ правилника и не е желателно, по една такава дребна работа, да се създаватъ прецеденти за нарушение на правилника.

Г. Говедаровъ (д. сг): Така е. Ние молимъ г. министъръ-председателя и г. министра на вътрешнитѣ работи да си кажатъ думата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Разискванията тъй както се процедира споредъ правилника, трѣбва да станатъ днесъ и азъ тъй казахъ. Обаче председателството, за да даде възможностъ на всички народни представители да смѣтатъ, че тукъ не се върши ни най-малко нарушение на правилника, ние поставяме разискванията по орѣховския изборъ въ дневния редъ за утре. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Отъ сговориститѣ: Така.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Същевременно ще се разиска и по кошукавашкия изборъ, а сега ще минемъ на избора въ Тетевенска околия — докладчикъ Минко Райковски.

В. Мариновъ (д): Понеже разискванията по кошукавашкия изборъ сѣ почнати, но недовършени, то при определяне дневния редъ да бѣде поставено на първо мѣсто разискването по този изборъ, а следъ него — по орѣховския.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Азъ обяхъ вече решението на председателството по тоя въпросъ и Народното събрание прие.

Има думата докладчикътъ г. Минко Райковски.

Докладчикъ М. Райковски (з): При избора въ Тетевенска околия сѣ гласували 9.709 избиратели, разпредѣлени както следва: Народенъ блокъ — 4.373, Сговоръ — 3.872, Работническа партия — 1.193, социалдемократи — 144, Лѣвий блокъ — 127. Съгласно опредѣление № 735 отъ 26 юний т. г. на Ловчанския окръженъ сѣдъ, се прѣзвгласяватъ за избрани като народни представители: Йото Василевъ, отъ Народния блокъ, подгласникъ — Димитъръ Лазаровъ, и Павелъ М. Георгиевъ отъ Сговоръ, подгласникъ — Иванъ Петровъ.

Постѣпили сѣ контестации: отъ Богданъ Банковъ, кандидатъ на Лѣвия блокъ, и отъ Димитъръ Лазаровъ и Йото Василевъ, кандидати отъ Народния блокъ. Контестаторитѣ твърдятъ, че въ селата Малка-Бреница, Галата и Видраре сѣ станали закононарушения.

Въ Малка-Бреница председателятъ се опиталъ да пусне въ кутията 100 плика, предварително приготвени, обаче бдителността на застъпника Н. Петровъ не му позволила да стори това. Въ деня на избора се раздавали избирателни карти отъ кмета и други общински чиновници, а отъ моравата бюлетина били унищожени 83 гласа, които били белязани и затова намѣрени отъ бюрото за недействителни.

Въ с. Галата председателятъ на бюрото М. Христовъ заплашилъ застъпника и го повикалъ въ съседната стая, като въ това време писарьтъ Асенъ Сираковъ пустиалъ 16 пълни пликосе, съ бюлетини, въ кутията. Кметътъ и други служачи вземали бюлетинитѣ на други избиратели и имъ давали правителствени. Гласувано било отъ името на отсъствуващи избиратели; на нѣкои опозиционери не давали избирателни книжки, а на други били давани следъ 6 часа. На 20 юний, преди избора, билъ нанесенъ побой на кандидата отъ Лѣвия блокъ.

Въ с. Видраре кметътъ, полицията и общинскитѣ служачи агитирали и заплашвали избирателитѣ, като раздавали сговористски бюлетини и карали избирателитѣ да гласуватъ открито. Застъпникътъ на Народния блокъ билъ арестуванъ и му отнето пълномощното. Има образувано следствено дѣло.

Всички тия нарушения бѣха прегледани въ подкомисията и въ комисията. Комисията не намѣри тия нарушения за достатъчни да бѣде касиранъ изборътъ и затова реши тоя изборъ да бѣде утвърденъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни изборътъ въ Тетевенска околия да бѣде утвърденъ, както

се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ мнозинството: Е-й-й!

С. Мошановъ (д. сг): Пълно единодушие! Днесъ трѣгна на единодушие.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Гласуваната амнистия наистина докара омиротворение въ страната. Ето едно доказателство! (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Пристъпваме къмъ третата точка отъ дневния редъ — първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание.

Моля г. секретаря да прочете предложението. (Глъчка)

Д. Ачковъ (нац. л. о): Чакайте! Това е по-важно отъ изборитѣ.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л.): (Прочита предложението изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 18)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Искатъ ли нѣкой думата?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Нѣма никой отъ вносителитѣ, за да развие предложението. Така му е редътъ.

А. Буровъ (д. сг): Трѣбва да ни кажатъ мотивитѣ и причинитѣ на това предложение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Щомъ нѣма вносителитѣ, не може да се разглежда.

В. Молловъ (д. сг): Трѣбва да разберемъ смисъла, нуждата отъ тия реформи въ правилника.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Споредъ правилника, това предложение, понеже е внесено по частна инициатива, не може да се разглежда, щомъ нѣма тукъ вносителитѣ му, за да го мотивиратъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какъ така?

П. Стайновъ (д. сг): Трѣбза да ни убедятъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще отложимъ разискванията по това предложение за утре, когато вносителитѣ ще бѣдатъ тукъ, за да го развиятъ.

Съобщавамъ на Събранието, че сѣ постѣпили два законопроекта.

Отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — законопроектъ за допълнение на чл. 35 отъ закона за градскитѣ общини. (Вж. прил. Т. I, № 22)

Отъ Министерството на земледѣлието и дѣжавнитѣ имоти — законопроектъ за закрила на земледѣла-стопанинъ. (Вж. прил. Т. I, № 23)

Тия законопроекта сѣ раздадени и ще бѣдатъ сложени на дневенъ редъ.

Понеже прошетарната комисия не е готова съ своя докладъ, ще изоставимъ четвъртата точка отъ дневния редъ и ще вдигнемъ заседанието.

За утрешното заседание, което ще почне въ 4 ч. следъ обѣдъ, председателството ви предлага следния дневенъ редъ:

1. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ — разискване по изборитѣ въ Орѣховска и Кошукавашка околии.

2. Първо четене законопроекта за допълнение чл. 35 отъ закона за градскитѣ общини.

3. Първо четене законопроекта за закрила на земледѣла-стопанинъ.

4. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение на нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание — разисквания.

5. Докладъ на прошетарната комисия.
Които приематъ тоя дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. и 35 м.)

Председатель: **АЛ. МАЛИНОВЪ**

Подпредседатель: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретари: { **ВАС. МАРИНОВЪ**
 { **Н. ГАВРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

ПОПРАВКА НА ПО-ВАЖНИ ПЕЧАТНИ ГРЪШКИ.

Стр.	колона	Редъ	Напечатано :	Да се чете :
493	дясна	15 отдолу нагоре	Берлинъ	Перникъ
549	лява	15 отдолу нагоре	сжществуването	осжществяването
